

PM

Dynamiken i den Indo-pacifiska regionen

– ett handelspolitiskt perspektiv

2022

Innehåll

1	Syfte och bakgrund.....	3
2	Indo-pacifiska regionen och dess betydelse	4
3	Frågor kopplade till geopolitik, säkerhet med mera.....	5
3.1	Viktiga frågor med ursprung i Indo-pacifiska regionen	5
3.1.1	Spänningar i Sydkinesiska havet.....	5
3.1.2	Känsligt läge kring Kinas relationer med Taiwan och Hongkong	6
3.1.3	Hållbar utveckling och mänskliga rättigheter	8
3.1.4	Kinas ambitioner med Belt and Road Initiative	9
3.2	Problem med begränsningar i handeln	11
3.2.1	Leveranskedjor och beroende av vissa varor	11
3.2.2	Cybersäkerhet.....	12
3.2.3	Internationella standarder och fränkoppling av den kinesiska ekonomin	13
3.2.4	Handelskonflikten USA-Kina	15
4	Strategier för den Indo-pacifiska regionen.....	16
4.1	Quad – samarbete för en fri och öppen Indo-pacifisk region ...	16
4.2	EU:s handelsstrategi och den nya strategin för den Indo- pacifiska regionen.....	18
4.2.1	EU:s handelsstrategi.....	18
4.2.2	EU:s strategi för den Indo-pacifiska regionen.....	19
4.2.3	EU:s Kinastrategi	20
4.3	Svenska strategier	21
4.4	G7 och Nato	21
5	Samarbete och frihandelsavtal i och med regionen.....	22
5.1	EU:s samarbete och handelsavtal med regionen	22
5.1.1	Asia-Europe Meeting, ASEM	22
5.1.2	Cooperation between China and Central and Eastern European Countries – 16+1	22
5.1.3	EU:s frihandelsavtal i regionen	23
5.1.4	Investeringsavtal.....	24
5.1.5	Övriga avtal	25

5.2	USA:s handelspolitiska engagemang i regionen	25
5.2.1	APEC	25
5.2.2	USA:s samarbete och handelsavtal med regionen	26
5.3	Asean	27
5.3.1	Asean – navet för regionalt samarbete i Sydostasien	27
5.3.2	Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)	28
5.4	The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP)	31
5.5	Andra frihandelsavtal i regionen	33
5.6	Handelsavtal om digitala frågor.....	34
6	Spaningar framåt	35
6.1	RCEP och CPTPP – risk att hamna utanför leveranskedjorna?	35
6.2	Delar Belt and Road Initiative upp världen?	36
6.3	Kina sprider sina standarder	37
6.4	Med fokus på digitalisering – EU börjar förhandla specifika avtal om digitala frågor	38
6.5	Nya frihandelsavtal är fortfarande viktigt.....	38

Huvudförfattare till denna promemoria är Annika Widell, ämnesråd, Kommerskollegium.

1 Syfte och bakgrund

Regionen Indiska oceanen/Stilla havet eller den Indo-pacifiska regionen¹ är den del i världen där utvecklingen inom många områden, inklusive handelspolitiken, idag går som snabbast – händelser, trender och tendenser accelererar och samverkar på olika sätt. De handelspolitiska frågorna lever inte i något vacuum. Andra politikområden, såsom de geopolitiska frågorna har fått en mer framträdande roll och påverkar handelspolitiken i hög grad. Kommerskollegium har tidigare tagit fram en rapport som berör skärningspunkten mellan handelspolitik och geopolitik.² Genom att i denna promemoria lyfta fram och konkretisera några av de frågor som är aktuella i den Indo-pacifiska regionen får kollegiet dels ett sammanhang att förhålla sig till i arbetet, dels idéer till vidare arbete inom verksamheten.

Syftet med denna promemoria är att ge en översiktlig bild av dagens dynamiska men komplicerade situation med olika frihandelsavtal och samarbeten på handelsområdet, kinesiska ambitioner, olika strategier samt geopolitiska frågor som har bäring på handelsfrågor och handelspolitik. Kinas framväxt, agerande och globala ambitioner dominerar idag EU:s förhållningssätt till regionen och kommer med stor sannolikhet att fortsätta göra det under överskådlig tid. Denna promemoria innehåller övergripande aspekter om den handelspolitiska och geopolitiska situationen i regionen vilka kan vara relevanta för EU och Sverige. Promemorian går in på vissa Kinarelaterade frågor men tar inte upp alla specifika frågor som berör Kina på handelsområdet. Geografiskt ligger fokus främst på Ost- och Sydostasien.

Många av de frågor som nämns i promemorian har direkt handelspolitisk koppling, andra är viktiga att känna till för att veta i vilket sammanhang de handelspolitiska frågorna kommer in. Frågorna kan tangera varandra och påverka varandra. Vissa av dem berör inte enbart den aktuella regionen men har ändå en särskild koppling till den. Efter frågorna behandlas olika strategier för regionen (här nämns Quad-samarbetet och EU:s strategier för regionen, handeln och Kina) följt av frihandelsavtal i och med regionen.

¹ Det är oklart vilken benämning som ska användas på svenska. EU:s översättare har valt benämningen regionen Indiska oceanen/Stilla havet men den är svår att använda i löptext varför den Indo-pacifiska regionen är det begrepp som används i denna text.

² [Handelspolitik för fred och säkerhet | Kommerskollegium](#)

2 Indo-pacifiska regionen och dess betydelse

Indo-pacifiska regionen, som sträcker sig från Afrikas östkust till Nord- och Sydamerikas västkust, har stor betydelse för hela världsekonomin. Även om man inte räknar in länder på den amerikanska kontinenten står regionen för 60 procent av världens BNP och två tredjedelar av världens tillväxt.³

Regionen kommer också fortsatt att vara viktig med tanke på att 60 procent av världens befolkning bor i området. 90 procent av medelklassens tillväxt fram till 2030 beräknas komma från den Indo-pacifiska regionen. Regionen är viktig för handel och investeringar, inte minst för de globala värdekedjorna och ligger i framkant i digitala frågor och vad gäller teknologisk utveckling. 60 procent av världens marina handel passerar oceanerna i Indo-pacifiska regionen, runt en tredjedel genom det Syd kinesiska havet.⁴ Det är därför viktigt att passagera hålls öppna så att handeln och sjöfarten kan fungera.

Indo-Pacifiska regionen har också en stor betydelse för EU:s ekonomi. Den är den näst största destinationen för EU:s export och fyra av EU:s tio största handelspartners finns i området. Samma gäller för svensk del: fyra av våra tio största exportmarknader respektive leverantörländer utanför EU återfinns i regionen.⁵ Ur regionens perspektiv är EU en stor handelspartner. EU och olika länder i världen är beroende av viktiga varor som produceras i regionen, exempelvis halvledare och sällsynta jordartsmetaller. EU ligger i toppen både när det gäller investeringar och bistånd till regionen.

Länderna i regionen är mycket heterogena och utvecklingsnivån skiljer sig åt från högt utvecklade länder som Japan och Sydkorea till minst utvecklade länder som bland annat Kambodja och Laos. Japan, Sydkorea och Singapore är exempel på länder som för en aktiv handelspolitik med flera frihandelsavtal på plats med olika länder, i regionen och utanför. De allra flesta länderna är medlemmar i WTO.⁶ När det gäller marknadstillträde för företag kan konstateras att Kina är det land med flest antal handelshinder i EU:s handelshinderdatabas Access2Markets

³ [EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific - European External Action Service \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e3000420/1/161702main_en.pdf)

⁴ [EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific - European External Action Service \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e3000420/1/161702main_en.pdf)

⁵ Exportländer: Kina, Japan, Australien, Sydkorea. Leverantörländer (avsändningsland): Kina, Vietnam, Japan och Sydkorea. [Sveriges utrikeshandel med varor och tjänster samt direktinvesteringar \(kommerskollegium.se\)](https://www.kommerskollegium.se/utrikeshandel) Uppgifterna gäller för helåret 2020.

⁶ Länder som står utanför är Östtimor och Bhutan (observatörer), Nordkorea och några mindre ö-nationer i Oceanien.

(40 hinder). I regionen hamnar Indien på andra plats (28) följt av Indonesien (26), Sydkorea (20) och Australien (16).⁷ Enligt de svenska ambassaderna verkar handelshindren i länder som Indien och Indonesien ha ökat under senaste året.⁸ Många handelshinder nämns även i rapporteringen från de svenska ambassaderna i Kina och Sydkorea. Den tillväxt som Kina sett under en lång period, det statskapitalistiska samhället och landets globala ambitioner medför även andra stora utmaningar, förutom handelshinder. Kina är idag en ekonomisk stormakt och knappar in på USA:s roll som världens största ekonomi. Det råder stora spänningar mellan länderna inte minst handelspolitiskt.

3 Frågor kopplade till geopolitik, säkerhet med mera

3.1 Viktiga frågor i Indo-pacifiska regionen

Den Indo-pacifiska regionen associeras framför allt med frågor som har med geopolitik och säkerhet att göra. Detta avsnitt behandlar främst spänningar mellan länderna i regionen, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling samt Belt and Road Initiativet som handlar om att skapa relationer samtidigt som råvaror och transportvägar säkras.

3.1.1 Spänningar i Sydkinesiska havet

Det Sydkinesiska havet är ett av de mest trafikerade i världen. 30 procent av den marina världshandeln passerar detta hav. Många länder, bl.a. flera av Asean-länderna⁹, Taiwan och Kina, har stora intressen i havets resurser som olja, gas och fisk. Kina anser sig ha historisk rätt till en större del av vattenområdet; något som inte följer FN:s havsrättskonvention¹⁰ som Kina åtagit sig att följa. Frågan togs upp i Haag-tribunalen 2016, men Kina har inte godtagit bindande skiljedom.¹¹ Sedan 2002 har Asean försökt förhandla med Kina om en *code of conduct* för Sydkinesiska havet. Ett utkast finns från 2018 liksom en målsättning att slutföra *code of conduct* 2022. Ytterligare intressenter ser ett behov av att även deras intressen, t.ex. kontroll över vattenvägarna och öppna handelsrutter, omhändertas i överenskommelsen. De senare ser även en risk att Kinas dominerande ställning kommer att påverka

⁷ [Access2Markets Barriers page \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/access2markets_barriers_page)

⁸ Sammanställningen av ambassadernas handelshinderrapportering, 21-06-24

⁹ Vietnam, Filippinerna, Malaysia och Brunei Information om Association of Southeast Asian Nations (Asean) se avsnitt 5.3.

¹⁰ UNCLOS

¹¹ Filippinerna anmälde tvisten till skiljedomstolen.

innehållet i överenskommelsen och förordar därför engagemang från Quad.¹²

3.1.2 Känsligt läge kring Kinas relationer med Taiwan och Hongkong

Relationerna mellan Kina och Taiwan är spända. Kina ser Taiwan som en del av Kina och andra länders¹³ ageranden eller uttalanden kan uppfattas som mycket känsliga och orsaka reaktioner från kinesisk sida.

Diplomatiska problem har under senare tid uppstått mellan Litauen och Kina då Litauen och Taiwan kommit överens om att etablera representationskontor i Taiwan respektive Litauen. Det innebär fördjupade kontakter men inte att man upprättar diplomatiska förbindelser. Kina har bett Litauens ambassadör lämna landet. Enligt tidningen *The Diplomat*¹⁴ är en viktig anledning att representationskontoret använder benämningen Taiwan i stället för Taipei som annars är gängse i dessa sammanhang. Kina ska även ha dragit tillbaka exporttillstånd för varor från Litauen¹⁵ och nedgraderat Litauens diplomatstatus.

Vissa gör bedömningen att Kinas införlivande av Taiwan skulle kunna ske relativt snart. En högt uppsatt person inom amerikansk militär gjorde i mars 2021 bedömningen att Kina väntas införliva Taiwan med Kina inom en sexårsperiod.¹⁶ Hans efterträdare menar att Taiwan är den viktigaste frågan för Kina och att ett införlivande skulle kunna komma redan snart efter de olympiska vinterspelen som hålls i Kina 2022.¹⁷

Härutöver är en viktig geopolitisk faktor det faktum att Taiwan är ledande i världen när det gäller tillverkning av mikrochips.¹⁸

¹² De ytterligare intressenterna är bl.a. Australien, Indien, Japan, USA, Sydkorea, Ryssland och medlemsstater i EU med kommersiella och geopolitiska intressen i området. [Code of Conduct needed for South China Sea - Institute for Security and Development Policy \(isdps.se\)](#), först publicerat: [Code of Conduct needed for South China Sea - The Japan News \(the-japan-news.com\)](#) 20-09-03

¹³ Kan även gälla företag, journalister etc.

¹⁴ [What's Behind Lithuania's Outreach to Taiwan? – The Diplomat](#), 21-08-13

¹⁵ Se även stycke 5.3.1 om Litauens beslut att lämna samarbetet 17+1 (som blev 16+1).

¹⁶ NBC News, "China could invade Taiwan in the next 6 years, assume global leadership role, U.S. admiral warns", [China could invade Taiwan in the next 6 years, assume global leadership role, U.S. admiral warns \(nbcnews.com\)](#) 10 mars, 2021. Uttalande av Amiral Philip Davidson, chef över de amerikanska styrkorna för Indo-pacifiska regionen.

¹⁷ The Guardian, "China threat to invade Taiwan is 'closer than most think'. Says US admiral", [China threat to invade Taiwan is 'closer than most think', says US admiral | Taiwan | The Guardian](#), 21-03-23.

¹⁸ [Why Taiwan is at the heart of a microchip struggle - Asia Times](#)

I EU:s kommunikation ”*Trade for all*” från 2015 avsåg EU-kommissionen att undersöka möjligheterna till investeringsavtal med bland annat Taiwan.¹⁹ Ännu har man inte tagit något beslut om att lansera förhandlingar om ett investeringsavtal med Taiwan.²⁰ Däremot har man diskuterat avveckling av handelshinder i Taiwan. Under senare tid har det kommit propåer i Europaparlamentet om detta och ledamöter i parlamentet har besökt Taiwan.²¹ Frågan fanns med i den nya strategin för den Indo-pacifiska regionen där tanken är att ha djupa handels- och investeringsrelationer med parter med vilka man inte har handels- och investeringsavtal, såsom Taiwan.²²

Hongkong är en särskild administrativ region i Kina men en separat medlem i WTO. 2019 drabbades Hongkong av massprotester och demonstrationer mot ett lagförslag som innebar att Hongkong skulle tillåta att brottslingar lämnas ut till Kina.²³ Under sommaren 2020 lät Kina införa en ny säkerhetslag i Hongkong vilket ledde till protester från omvärlden. Aktivister och studenter greps med hjälp av den nya lagen. Det val som skulle hållits sköts upp och Kinas nationella folkkongress beslutade dels om en lag som möjliggjorde uteslutande av parlamentariker som hotade den nationella säkerheten dels en ändring av valsystemet så att det enbart är personer som sympatiserar med kommunistpartiet som kan sitta i det verkställande rådet och i det lagstiftande rådet. Omvärlden har uttryckt oro.²⁴ Enligt kommissionens rapport till Europaparlamentet och rådet har europeiska företag oroats av den politiska utvecklingen i Hongkong.²⁵ Enligt den senaste svenska företagsklimatrapporten för Hongkong²⁶ fanns i april 2021 en oro för den politiska utvecklingen, inklusive genomförandet av den nya säkerhetslagen och dess inverkan på det övergripande företagsklimatet. Företagen är främst oroliga för Hongkongs status som internationellt affärscenter, yttrandefriheten och rättssystemets oberoende. En majoritet

¹⁹ [Trade for All - Towards a more responsible trade and investment policy \(europa.eu\)](https://europa.eu/Trade-for-All)

²⁰ [Formal launch of negotiations on an EU-Taiwan bilateral investment agreement \(europa.eu\)](https://europa.eu/Formal-launch-of-negotiations-on-an-EU-Taiwan-bilateral-investment-agreement)

²¹ [European Parliament delegation ends visit to Taiwan | Nyheter | Europaparlamentet](https://europa.eu/News-room/press-conferences/european-parliament-delegation-ends-visit-to-taiwan)

²² [jointcommunication_2021_24_1_en.pdf \(europa.eu\)](https://europa.eu/jointcommunication_2021_24_1_en.pdf) sid. 7

²³ [Hongkong – Politik | Utrikespolitiska institutet \(ui.se\)](https://www.uu.se/utrikespolitiska-institutet/hongkong-politik)

²⁴ G7 har gjort ett uttalande där man uttrycker en allvarlig oro över situationen och ber Kina respektera bl.a. avtalet mellan Kina och Storbritannien. [G7 Statement on Hong Kong Electoral Changes - United States Department of State](https://www.g7summit.org/2021/07/13/g7-statement-on-hong-kong-electoral-changes) Europaparlamentet har antagit två resolutioner mot angreppet på medborgarnas fri- och rättigheter och självstyret. [Texts adopted - The crackdown on the democratic opposition in Hong Kong - Thursday, 21 January 2021 \(europa.eu\)](https://europa.eu/Texts-adopted-The-crackdown-on-the-democratic-opposition-in-Hong-Kong-Thursday-21-January-2021), [Texts adopted - The PRC national security law for Hong Kong and the need for the EU to defend Hong Kong's high degree of autonomy - Friday, 19 June 2020 \(europa.eu\)](https://europa.eu/Texts-adopted-The-PRC-national-security-law-for-Hong-Kong-and-the-need-for-the-EU-to-defend-Hong-Kong-s-high-degree-of-autonomy-Friday-19-June-2020).

²⁵ [join_2021_6_fl_report_from_commission_en_v5_p1_1158577.pdf \(europa.eu\)](https://europa.eu/join_2021_6_fl_report_from_commission_en_v5_p1_1158577.pdf)

²⁶ Undersökningen genomfördes i april 2021. [Hong Kong Business Climate Survey - Business Sweden \(business-sweden.com\)](https://business-sweden.com/Hong-Kong-Business-Climate-Survey)

av företagen ser en negativ inverkan på det övergripande företagsklimatet som en följd av denna utveckling. Frågan är om och i vilken mån detta påverkat handeln, omvärldens investeringar eller Hongkongs roll som finansiell hubb.

3.1.3 Hållbar utveckling och mänskliga rättigheter

Att samarbeta med den Indo-pacifiska regionen är viktigt för att uppfylla FN:s hållbarhetsmål. Nya Zeeland är ledande i världen vad gäller konkret arbete med hållbar handelspolitik, särskilt klimat, digitalisering och jämställdhet.²⁷

Ett område där problem har uppstått gäller implementeringen av frihandelsavtalens hållbarhetskapitel. I Sydkoreas fall har EU för första gången börjat tillämpa ett särskilt tvistlösningssystem för handel och hållbarhetsfrågor. Efter konsultationer togs frågan upp med avtalets expertpanel och Sydkorea ombads att snabbt fortsätta ratificeringsprocessen för de utestående ILO-konventionerna. Redan innan expertpanelens rapport kom hade Sydkorea påbörjat arbetet med ratificeringar och tre månader efter rapporten ratificerades tre konventioner, vilket var positivt. Dock är en ratificering fortfarande utestående. Under förhandlingarna med Vietnam arbetade EU-kommissionen målinriktat med en process för tidig ratificering av ILO-konventioner. Detta ledde till att Vietnam ratificerade en ILO-konvention innan avtalet trädde i kraft, två återstår. I Vietnams fall har NGO:s påpekat att nödvändig lagstiftning inte finns på plats trots att avtalet trätt i kraft. Sammantaget visar detta att användningen av det 15-punktsprogram som antogs 2018 för att förbättra implementeringen av hållbarhetskapiteln i frihandelsavtal inneburit framsteg om än inte tillräckliga.

Frågan om hur man ska tackla problem med implementering av hållbarhetskapiteln i frihandelsavtal är aktuell också i avtal med andra regioner, men mot bakgrund av en önskan att kunna sluta fler avtal med länder i regionen är den viktig att hantera. Det pågår en översyn av implementeringen av 15-punktsprogrammet. Kommissionen är medveten om att man måste finna en snar lösning. Det finns idéer om lösningar både inom och utanför frihandelsavtalen. Signaler finns att ratificering av ILO-konventioner alltmer kan bli en förhandlingsfråga, där EU kan

²⁷ Landet är det första i världen som låter genomföra den av ECD framtagna handels- och jämställdhetsöversynen. Man har tagit fram ett analytiskt verktyg för att analysera hur handeln påverkar produktivitet, hållbarhet och inkludering: The Productive, Sustainable and Inclusive Trade Channels Framework [Productive-Sustainable-and-Inclusive-Trade-Channels-Framework.pdf \(mfat.govt.nz\)](https://www.mfat.govt.nz/assets/Uploads/Productive-Sustainable-and-Inclusive-Trade-Channels-Framework.pdf). Tillsammans med Chile och Kanada tar man fram det globala handels- och jämställdhetsarrangemanget GTAGA.

behöva betala i form av erbjudanden på marknadstillträdesområdet. Detta kan vara ett sätt att lösa situationen inom ramen för frihandelsavtalen. En lösning utanför avtalen kan vara genom att använda de autonoma regler som kommer att presenteras under hösten, t.ex. lagförslaget om s.k. ”*due diligence*” där företag väntas åtgärda negativ påverkan på mänskliga rättigheter, miljö m.m. Det finns även ett förslag till förbud av import av produkter som är tillverkade med tvångsarbete. Andra frågor gäller t.ex. ”*carbon border adjustment mechanism*” (CBAM) och avskogning.

På miljö- och klimatområdet är ambitionsnivån olika mellan länderna, vilket kan innebära skillnader i konkurrenskraft – något som skulle kunna leda till konkurrensnackdelar för EU. Vissa av länderna riskerar att påverkas mycket av klimatförändringarna. Detta kan leda till störningar i leveranskedjorna. Kina har, som världens största utsläppare av koldioxid, utlovat att den högsta nivån ska nås 2030 och att landet ska vara koldioxidneutrala år 2060. Trots detta har ännu inte några konkreta steg tagits utan landet stödjer fortfarande kolkraften.²⁸ Frågan lyftes under von der Leyens ”*State of the Union*”-tal där Kina ombads visa hur landet ska kunna nå målet 2060.²⁹ Under senare tid har Kina meddelat att man ska sluta bygga kolkraftverk i andra länder. Samtidigt har energikrisen medfört en ökad användning av kol.

Frågan om mänskliga rättigheter har länge varit viktig i den Indopacifiska regionen, t.ex. i Kina och Burma/Myanmar. I Kina har den intensifierats under senare tid mot bakgrund av situationen i bl.a. Xinjiang vilken lett till att EU utfärdade sanktioner.³⁰ Kina svarade med att införa sanktioner mot tio personer och fyra organisationer i Europa. Kina anser inte att andra stater ska lägga sig i vad man anser vara inre angelägenheter. Frågan har även drabbat företag.

3.1.4 Kinas ambitioner med Belt and Road Initiative

Kina har höga ambitioner inför framtiden. Bland annat ska Kina vara en globalt ledande stormakt 2050. Med långsiktiga planer byggs Kina upp på en mängd olika områden. Samtidigt blir de geopolitiska inslagen i Kinas handelspolitik vanligare.

”*Belt and Road Initiative*”, BRI³¹, ses främst som utvecklingsprojekt men kan även vara ett viktigt verktyg där Kina successivt skapar närmare relationer till andra länder och kan på så vis nå större inflytande och få

²⁸ <https://climateactiontracker.org/countries/china/>

²⁹ [State of the Union Address by President von der Leyen \(europa.eu\)](https://www.europa.eu/state-of-the-union-2022)

³⁰ Sanktioner utfärdades även av USA, UK och Kanada.

³¹ Andra uttryck för samma sak är One Belt One Road, OBOR, samt Sidenvägen/Silk Road.

stöd för sina frågor. Kina använder sig av begreppet ”*Community of Common Destiny*” för att skapa en slags vi-känsla med bland annat BRI-länderna.³² På detta sätt skapas ett nätverk av länder i världen. Totalt har 133 länder tecknat ett ”*memorandum of understanding*” (MoU) med Kina inom ramen för BRI-samarbetet. Av dessa är 17 EU-länder.³³ BRI-länderna återfinns i alla delar av världen utom Nordamerika.

Belt står för de sex olika korridorer som går landvägen från Kina och över kontinenten Eurasien (ett begrepp som Kina använder för Asien och Europa). Det finns även tre marina sidenvägar (över Indiska oceanen till Afrika, i Stilla havet och den Arktiska till Europa. Härutöver finns en digital sidenväg, en sidenväg som avser rymden samt, efter pandemins utbrott, en hälsosidenväg som berör handel med utrustning och vaccin.

När det gäller infrastruktur bygger, köper och använder Kina järnvägar, hamnar och pipelines i andra länder. Ofta handlar det om länder där det finns utvecklingsbehov och behov av förbättrad infrastruktur. Kina lånar ut pengar i samband med infrastruktursatsningarna. Tidigare var lånearrangemangen främst stat/stat medan det idag är en stor andel som går till statligt ägda företag och banker, ”*joint ventures*”, privata institutioner m.m. Detta har medfört att beloppen är långt större än vad som tidigare varit känt.³⁴ Många länder som Kina vänt sig till i sitt arbete med BRI har varit högt skuldsatta och det kan innebära problem för låntagarna att betala igen skulderna. Det finns exempel på länder som har fått släppa ägarskapet eller kontrollen över ett projekt till Kina, t.ex. hamnen Hambantota i Sri Lanka.³⁵

Genom BRI kan Kina få tillgång till råvaror och infrastruktur i andra länder (här kan finnas säkerhetsaspekter t.ex. när det gäller hamnar och järnvägar). Genom byggandet av infrastruktur kan Kina även få inflytande i BRI-länderna när det gäller tekniska standarder och skapa marknader för produkter som uppfyller kinesiska standarder (t.ex. bredd

³² Kallas även *Community of shared future for human kind*. [Seminarium med Nadège Rolland, The National Bureau of Asian Research, Continental Vision: Eurasia according to China | Utrikespolitiska institutet \(ui.se\)](#), [Beijing's Vision for a Reshaped International Order - Jamestown](#).

³³ Det fanns uppgifter om 140 länder i januari 2021 men oberoende uppgifter saknades för sju länder. EU-länderna är Bulgarien, Cypern, Estland, Grekland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern. Oberoende uppgifter saknades för Österrike. Nedopil, Christoph (2021): ”Countries of the Belt and Road Initiative”; Shanghai, Green Finance & Development Center, FISF Fudan University, www.greenfdc.org, [Countries of the Belt and Road Initiative \(BRI\) – Green Belt and Road Initiative Center \(green-bri.org\)](#)

³⁴ [China owed \\$385bn – including ‘hidden debt’ from poorer nations, says report | China | The Guardian](#) 21-09-30

³⁵ [A tale of two harbours tells best and worst of China's ‘Belt and Road’ | Financial Times](#), 18-09-25

på järnvägsrälsen). Kina har översatt ett stort antal av sina standarder till engelska och ser gärna att dessa blir använda internationellt³⁶. Landet kan använda sitt statliga inflytande över den nationella standardiseringen vilket i sin tur har förutsättningar för att påverka internationella standarder. Kina har ökat sina ansträngningar och sitt deltagande i de internationella organisationerna ISO, IEC samt 3GPP vars medlemmar är standardiseringsorganisationer, samt ITU där både länder och företag kan delta beroende på aktivitet. Det är således möjligt att marknaden för produkter som uppfyller kinesiska nationella standarder ökar samtidigt som nationella intressen i högre grad blir en del av internationell standardisering.³⁷

Vissa bedömare anser att ett sätt att bemöta Kinas satsningar är att även andra länder gör investeringar i infrastruktur. Bland annat planerar USA och Japan att göra stora investeringar bl.a. i 5G, undervattenskablar, ren energi, vätekraft och nya generationens batterier, som motvikt till Kinas BRI.³⁸ I samband med G7-mötet i juni 2021 lanserades ”*Build Back Better World*”, ett stort initiativ för infrastruktur till utvecklingsländer.³⁹ Även detta en motvikt till BRI.

Inom EU har medlemsstater haft önskemål om ett motsvarande initiativ från EU:s sida. I samband med ”*State of the Union*”-talet i september meddelade Ursula von der Leyen att initiativet ska kallas ”*Global Gateway*” och att det är tänkt att EU ska bygga ”*Global Gateway*”-partnerskap med länder runt om i världen, bl.a. i Afrika.⁴⁰ Investeringarna ska handla om hållbara förbindelser och innehålla infrastruktur av hög kvalitet.

3.2 Problem med begränsningar i handeln

I detta avsnitt redovisas frågor som rör begränsningar, brist och beroenden av varor och tjänster.

3.2.1 Leveranskedjor och beroende av vissa varor

Covid-19 pandemin har, utöver mänskliga umbäranden, inneburit svårigheter för bl.a. produktion och leveranser i världen. I början

³⁶ Tim Rühlig Utrikespolitiska Institutet, China, Europe and the New Power Competition over Technical Standards, [ui-brief-no.-1-2021.pdf](#), samt [technical-standardisation-china-and-the-future-international-order.pdf \(ui.se\)](#)

³⁷ Rühlig, Tim, Technical standardisation, China and the future international order - A European perspective, Heinrich Böll Stiftung, 2020, s.21.

³⁸ [US-Japan roll out digital counter to China's BRI - Asia Times](#)

³⁹ Även kallat B3W. Klimat, hälsa, digital teknologi och jämställdhet är i fokus. [FACT SHEET: President Biden and G7 Leaders Launch Build Back Better World \(B3W\) Partnership | The White House](#)

⁴⁰ [EU launches 'Global Gateway' to counter China's Belt and Road – POLITICO](#)

handlade det om skyddsutrustning och medicinteknik m.m. De stora problemen ledde till en diskussion om resiliens i de globala leveranskedjorna. Vissa länder har förespråkat ökad lagerhållning eller produktion av viktiga varor inom landet, andra att man ska diversifiera sina leveranskedjor.

Dessa frågor är globala men upplevs särskilt viktiga i relation till länderna i Asien och kanske främst Kina. Exempelvis är EU och USA beroende av viktiga varor som produceras i regionen. Behovet av sällsynta jordartsmetaller har ökat i takt med en högre efterfrågan på smart och grön teknik. Produktionen av dessa metaller sker idag till största delen i Kina.

Den globala bristen på halvledare medför svårigheter för många företag världen över att bedriva sin verksamhet. Det drabbar t. ex tillverkare av fordon, mobiler och datorer.⁴¹ I Sverige drabbas bl.a. de svenska fordonstillverkarna. En stor del av tillverkningen av mikrochips sker i Asien, främst i Taiwan som är ledande tillverkare i världen.⁴²

Slutligen drabbas handeln med Asien hårt av den containerbrist som pandemin lett till, med förseningar i leveranskedjorna och stora prisökningar som följd.

3.2.2 Cybersäkerhet

Cybersäkerhet är en annan viktig aspekt i Asien, särskilt i Kina. Kinesiska företag och medborgare har krav på sig att, enligt den nationella underrättelsetlagen, lämna ut information och uppgifter om partiet så kräver.⁴³ Detta har orsakat problem bland annat när Post- och telestyrelsen efter en säkerhetsprövning⁴⁴ 2020 nekade operatörer som ska vara med i utbyggnaden av 5G i Sverige att använda sig av utrustning från Huawei och ZTE. Anledningen var att Kina, enligt Säpo och Försvarmakten, bedriver omfattande cyberspionage och att alla kinesiska företag har en skyldighet att rapportera till kinesiska myndigheter. Därtill pekade säkerhetsmyndigheterna på risken för att Kina under en allvarlig kris kan beordra Huawei att stänga ned sitt 5G-

⁴¹ Fordonstillverkarna drabbas hårdast då de avbeställde sina chip i samband med nedgången under covid -19 pandemin. Samtidigt ökade distansarbetet efterfrågan på elektronikprodukter och när efterfrågan på fordon återkom tidigare än beräknat fanns inte tillräckligt med produktionskapacitet för chip till fordon som på grund av avbeställningen hamnat sist i kön.

⁴² Här avser EU att utveckla ett europeiskt system med forskning, design och produktion. [State of the Union Address by President von der Leyen \(europa.eu\)](#) 2021

⁴³ National Intelligence Law från 2017, [China's intelligence law and the country's future intelligence competitions - Canada.ca](#)

⁴⁴ Säkerhetsprövningen gjordes i samarbete med Försvarmakten och Säpo inför auktionen av svenska 5G-frekvenser.

nätverk. Huawei nekade till att Kina kan beordra dem att spionera eller sabotera, överklagade till Förvaltningsrätten som, sommaren 2021, i sin dom gick på Post- och telestyrelsens linje. Huawei kräver konkreta bevis på att företaget utgör ett säkerhetshot och har överklagat till kammarrätten som meddelat prövningstillstånd.^{45 46}

Standardisering har en viktig roll i teknikutveckling och handel. Dock måste man observera att möjligheten till påverkan är en annan inom den formella, internationella standardiseringen än t.ex. när man tar fram branschstandarder (i fora och konsortier). Formella standarder tas fram enligt WTO:s principer⁴⁷ i konsensus, t.ex. inom ISO och IEC, där eventuella särintressen måste vägas in tillsammans med andra intressen. Standarders förmåga att t.ex. påverka säkerhet negativt, utifrån en enskild intressent, är därför mer begränsad där.

När det gäller branschstandarder som också kan ha en stor effekt på marknaden kan situationen vara en annan då dessa standarder inte styrs av samma principer och krav av öppenhet, transparens, effektivitet, relevans, oberoende m.m. som de internationella standarderna.

Därutöver kan nationella, i detta fall kinesiska standarder, skapa både tekniska handelshinder och IP-problematik för de som vill exportera till Kina ifall det finns särskilda nationella tekniska krav, standarder eller krav på provning och certifiering.

När det gäller säkerhetsproblematik kopplad till teknik i övrigt är den till hög grad knuten till ursprung av leverantörer, system och produkter.

3.2.3 Internationella standarder och fränkoppling av den kinesiska ekonomin

I Kina har andelen nya standarder som härrör från internationella standardiseringsorganisationer minskat från ca.70 procent av de nya standarderna under slutet av 1990-talet till 21 procent 2017.^{48 49}

Samtidigt har Kina blivit mer aktivt i de internationella standardiseringsorganisationerna och driver på både för att andra länder ska använda kinesiska standarder och för att de egna standarderna ska bli internationella standarder. Inom ramen för BRI kan Kina ha möjlighet att påverka de aktuella länderna, många i den Indo-pacifiska regionen, att ta

⁴⁵ [Huawei: bevisa att vi är ett säkerhetshot | SvD](#), 21-10-01 Australien, Storbritannien och USA har tidigare stoppat utrustning från Huawei i 5G-näten då tekniken skulle kunna användas av den kinesiska staten för spionage.

⁴⁶ [Prövningstillstånd i Huawei-tvisten - DN.SE](#), 21-10-11

⁴⁷ Se Annex III och Art 2, 3 i WTO:s avtal för tekniska handelshinder – TBT-avtalet.

⁴⁸ Många företag har problem med tekniska handelshinder i Kina.

⁴⁹ Rühlig, Tim, China, Europe and the New Power Competition over Technical Standards, UI, s. 8, [ui-brief-no.-1-2021.pdf](#)

emot produkter som uppfyller kinesiska standarder på sina marknader. I sin förlängning skulle detta kunna leda till inkomster för kinesiska företag för underhåll m.m. eftersom de kan påverka leveranskedjorna för underhåll och nyinvesteringar, men det kan också påverka vilka standarder som anses nödvändiga i de länder som måste förhålla sig till kinesiska standarder framöver.⁵⁰

Redan tidigare har Kina haft en ökad grad av självförsörjning som mål i vissa strategiska sektorer.⁵¹ Idag talas om en s.k. fränkoppling (*decoupling*) mellan USA:s och Kinas ekonomier. Den europeiska handelskammaren i Kina har i samarbete med MERICS i en rapport⁵² tagit upp risken för ett ”krig om teknologin” – att världen kan bli teknologiskt mer uppdelad med olika tekniska standarder på olika marknader (kallas ofta standardskrig). Enligt rapporten ökar handelshinder kopplade till nationell säkerhet världen över genom att fler länder och regimer antar regler om cybersäkerhet. Branscher som riskerar att drabbas mest är tech-branschen, digitala delar av ekonomin, informationsteknik, nätverksbolag och telekom.⁵³ På de områden där Kina är ledande divergerar fler och fler nationella standarder från internationella standarder. Europa och Kina har dessutom olika syn på integritet och dataflöden⁵⁴ vilket leder till att närallgande lagstiftning även den kommer att skilja sig åt.⁵⁵ På områdena nätverksutrustning, nätverkstjänster och datasäkerhet minskar tillträdet till den kinesiska

⁵⁰ Rühlig, Tim, Technical standardisation, China and the future international order - A European perspective, Heinrich Böll Stiftung, 2020, s.26. [technical-standardisation-china-and-the-future-international-order.pdf \(ui.se\)](#)

⁵¹ T. ex. Made in China 2025, [Made in China 2025 - Modernizing China's Industrial Capability. \(isdpc.eu\)](#)

⁵² Decoupling: Severed Ties and Patchwork Globalisation, rapport av europeiska handelskammaren i Kina i samarbete med MERICS. [decoupling \(european-chamber.com.cn\)](#) 21-01-14

⁵³ Previously raised cases TBT Committee

China – Commercial Cryptography Administrative Regulations (not notified) – Proposed

China – Requirements for information security products including, inter alia, the Office of State Commercial Cryptography Administration (OSCCA) 1999 Regulation on commercial encryption products and its on-going revision and the Multi-Level Protection Scheme (MLPS) (not notified) – Proposed

China – Cyberspace Administration of China – Draft implementing measures for the Cybersecurity Review of Network Products and Services (not notified) – Proposed

China – Draft revised Encryption Law of the People's Republic of China by the Office of State Commercial Cryptography Administration (OSCCA) (not notified) – Final

China – Cybersecurity Law (not notified) – Final

China – Cybersecurity Law (not notified) – Final

Se även: WTO | 2017 News items - Members debate cyber security and chemicals at technical barriers to trade committee

⁵⁴ Kina har nyligen infört en ny datalag som är striktare än GDPR och försvårar för dataflöden från Kina. [With new privacy law, China could reshape cross-border data rules similar to Europe's GDPR | South China Morning Post \(scmp.com\)](#), 21-08-30

⁵⁵ Decoupling: Severed Ties and Patchwork Globalisation, rapport av Europeiska handelskammaren i Kina i samarbete med MERICS. s.4.

marknaden på grund av standarder och tekniska krav. EU har identifierat nyckelhandelshinder om bl.a. krav för utvärdering av kritisk IT-infrastruktur, standarder och krav som avviker från de internationellt gällande, breda krav på kryptografi, svårigheter att få tillträde till kinesiska standardiseringsorganisationer för IKT.⁵⁶

Att standardisering är en viktig fråga när det gäller digitala frågor bekräftas också i en rapport som publicerats i samband med samarbetet mellan USA och EU – ”*Trade and Technology Council*”. Enligt rapporten är det i första hand inte de digitala tjänster och produkter vi har i dagsläget som är oroande utan de kommande som tas fram under inflytande av auktoritära regimer.⁵⁷

3.2.4 Handelskonflikten USA-Kina

För att påverka Kinas handelspolitik införde USA 2018 extratullar på vissa kinesiska varor. Kina svarade i sin tur med höjda tullar på vissa amerikanska varor. Därefter införde båda länder fler tullar i omgångar. I början av 2020 slöt USA och Kina ett handelsavtal, det så kallade fas 1-avtalet.⁵⁸ Några av extratullarna drogs bort i samband med detta men de flesta fortsatte gälla. Enligt avtalet åtog sig Kina att öka importen under två år till en i avtalet specificerad nivå. Enligt de uppskattningar som gjorts har Kina inte nått upp till den nivån.⁵⁹ Avtalet innehöll också handelspolitiska regelåtaganden.⁶⁰ Även om konflikten främst drabbat kinesiska och amerikanska företag och konsumenter kan svenska och europeiska företag ha drabbats.

Spänningarna och konflikten mellan USA och Kina på det ekonomiska och geopolitiska området fortsätter. Det har även påverkat andra länder, exempelvis Vietnam som kunnat gynnas genom att konflikten lett till att ytterligare produktion flyttats från Kina till Vietnam. För många länder, bl.a. Asean⁶¹, har det varit viktigt att undvika att ta ställning mellan länderna i konflikten.

⁵⁶ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/results?isSps=false&countries=CN&measures=103>, 21-11-15.

⁵⁷ Guillaume Van der Loo, This Vandebussche, Andreas Aktoudianakis, The EU-US Trade and Technology Council: Mapping the challenges and opportunities for transatlantic cooperation on trade, climate and digital, Egmont, 2021, s. 27 egmontpapers.113.be (egmontinstitute.be)

⁵⁸ [Economic And Trade Agreement Between The Government Of The United States Of America And The Government Of The People's Republic Of China Text | United States Trade Representative \(ustr.gov\)](https://ustr.gov/about/bureaus-offices/office-of-economic-and-trade-agreements/press-releases/2020/01/2020-01-15-economic-and-trade-agreement-between-the-government-of-the-united-states-of-america-and-the-government-of-the-peoples-republic-of-china-text)

⁵⁹ T.ex. [Trump's phase one trade deal with China and the US election | PIIE](https://www.piie.com/news-and-events/trump-phase-one-trade-deal-with-china-and-the-us-election)

⁶⁰ Se avsnitt 5.2.2.

⁶¹ EEAS, Josep Borrell, blog 20-09-200, [Strengthening EU-ASEAN partnership, an urgent necessity - European External Action Service \(europa.eu\)](https://eeas.europa.eu/eeas/en/stories/2020/09/2020-09-20-strengthening-eu-asean-partnership-an-urgent-necessity)

Signaler om Biden-administrationens fortsatta hantering i frågan har dröjt. En översyn över USA:s handelspolitik gentemot Kina har genomförts. I september 2021 kom signaler om en eventuell ny undersökning av kinesiska subventioner enligt *Section 301*.⁶² En sådan skulle kunna leda till nya extratullar.

I början av oktober presenterade Katherine Tai att USA avser ha uppriktiga diskussioner med Kina där man utgår från fas 1-avtalet och de åtaganden som gjorts där. Man kommer även att påbörja processen med de undantag för tullar som det amerikanska näringslivet önskat och håller öppet för fler sådana processer. Beroende på hur diskussionerna om fas-1-avtalet går vill man kunna ta upp bredare policyfrågor såsom industripolitiken. När det gäller dessa frågor avser USA att använda sina verktyg och vid behov utveckla nya verktyg. Nya tullar kan inte uteslutas. USA kommer att arbeta med allierade, EU nämndes, för att skapa regler för handeln och skapa ett ”*race to the top*”.⁶³

4 Strategier för den Indo-pacifiska regionen

Som motvikt till BRI och Kinas agerande i Sydkinesiska havet har flera länder tagit fram egna strategier för den Indo-pacifiska regionen. En strategi är arbetet i Quad, som står för ”*Quadrilateral Security Dialogue*”. EU har, förutom en handelsstrategi, även tagit fram en Kinastrategi och nyligen en strategi för den Indo-pacifiska regionen. Frågorna rörande Kina och Asien har blivit allt viktigare för EU, något som märktes i Ursula van der Leyens ”*State of the Union*” tal 2021 där hon bl.a. lyfte den Indo-pacifiska strategin, ”*Global Gateway*”, förbud för import av varor tillverkade av tvångsarbete, Kinas oklara nedtrappningsplan för koldioxidutsläpp samt en EU-plan för mikrochips.⁶⁴

4.1 Quad – samarbete för en fri och öppen Indo-pacifisk region

Med visionen om en fri och öppen Indo-pacifisk region har Australien, Indien, Japan och USA en informell allians inom ramen för ”*Quadrilateral Security Dialogue*”, kort Quad. Den började som en insats i samband med tsunamin 2004 och Japan föreslog att man tillsammans skulle arbeta för att hålla Indo-pacifiska regionen säker och öppen för

⁶² [White House trial-balloons new China tariffs - POLITICO](#)

⁶³ [A Conversation with Ambassador Katherine Tai, U.S. Trade Representative | Center for Strategic and International Studies \(csis.org\)](#) 21-10-04

⁶⁴ [State of the Union 2021 | European Commission \(europa.eu\)](#)

handel.⁶⁵ Protester från Kina medförde att man upplöste detta samarbete för att inte störa de dåvarande diplomatiska relationerna med Kina.

Sedan dess har relationen mellan Kina och de fyra länderna blivit sämre. Kina anses ha blivit mer nationalistiskt och påstridigt. Exempel på problem gäller stigande spänningar i Taiwan, Hongkong och Xinjiang. Relationen med Australien har försämrats bl.a. sedan landet förbjudit Huawei från att delta i 5G-utbyggnaden och uppmanat Kina till undersökning av ursprunget till covid-19 och med Indien har Kina haft kontroverser vid gränsen. Kina har moderniserat sitt försvar och strävar efter att senast 2050 ha världens tekniskt mest avancerade väpnade styrkor. Den kinesiska militära närvaron i området ökar. 2017 föreslog USA att Quad-länderna åter skulle engagera sig men avstod från att uttryckligen nämna Kina som orsak.

2021 hölls åter ett möte mellan ledarna i de fyra länderna. I nyhetsrapportering från den svenska ambassaden i Tokyo i mars 2021 omnämns att Japan ser med tillförsikt på amerikanskt engagemang i Asien sedan Biden-administrationens tillträde. Den nya administrationen förväntas vara tuff mot Kina, men också värdesätta Japan och övriga allierade i regionen.

Från ”*Quad Leaders’ Joint Statement*”⁶⁶ i mars 2021 kan utläsas att Quad verkar på många områden. Det handlar om hälsa (covid-19), klimatet, utmaningar i cyberrymden, kritiska teknologier, investeringar i kvalitetsinfrastruktur, stöd vid katastrofer, marinsäkerhet och internationell rätt som havsrättskonventionen, Myanmar m.m. Det tillsattes tre arbetsgrupper, en för distribution av vaccin, en för klimatfrågan och en som behandlar samarbete om internationella standarder och innovativa framtidsteknologier. Frågan kring Taiwan ses också av Quad som en viktig strategisk prioritering. Under toppmötet i september 2021 lyfte Quad fram att man inte är rädd för påtryckningar (*”undaunted by coercion”*), stöd för säkerhet i leveranskedjorna för halvledare, partnerskap för 5G, motverka illegalt fiske m.m.⁶⁷

Länder på olika kontinenter har varit intresserade av den Indo-pacifiska regionen. Medan Quad-länderna arbetar för att nå ett *”Free and Open Indo-Pacific”* (FOIP), stödja demokratiska värderingar och begränsa Kinas inflytande i regionen finns, enligt *”Asia Pacific Foundation of*

⁶⁵ [Biden’s meeting with “the Quad,” a new alliance to counter China, explained \(msn.com\)](#)

⁶⁶ [Quad Leaders’ Joint Statement: “The Spirit of the Quad” | The White House 21-03-12](#)

⁶⁷ [Joint Statement from Quad Leaders | The White House](#)

*Canada*⁶⁸, en annan linje som är mer inriktad på inkluderande, icke-aggression, stabilitet, multilateralism, att se Asean i centrum och att Kina och USA ska upplevas som lika nära⁶⁹. Enligt den kanadensiska studien ska den alternativa linjen stödjas av Indo-pacifiska aktörer som Asean, Frankrike och Tyskland men även, till viss del, av Quad-länderna Indien och Japan. Det verkar finnas en viss oro hos Aseanländer att de kommer att få en mindre central roll när stora länder engagerar sig inom ramen för Quad.⁷⁰

Quad-länderna verkar gemensamt även i andra sammanhang. Under våren 2021 lanserade handelsministrarna i Australien, Japan och Indien ett gemensamt initiativ för att stärka leveranskedjorna – ”*Supply Chain Resilience Initiative*”.⁷¹ I texten nämns inte Kina vid namn men underförstått handlar det om att motverka den kinesiska dominansen i Indo-pacifiska regionen.⁷²

En ny försvarspakt bestående av USA, Storbritannien och Australien annonserades överraskande i september – Aukus. Syftet är att motverka de ökande regionala säkerhetsproblemen i den Indo-pacifiska regionen.⁷³ EU hade inte fått någon information i förväg, något som bemöttes med kritik.

4.2 EU:s handelsstrategi och den nya strategin för den Indo-pacifiska regionen

4.2.1 EU:s handelsstrategi

EU uppdaterade sin handelsstrategi under 2021.⁷⁴ Enligt strategin kommer EU att sträva efter att konsolidera sitt partnerskap med nyckeltillväxtregionen Asien-Stillahavsområdet och planerar att slutföra frihandelsavtalsförhandlingar samt ratificera utestående bilaterala avtal.

⁶⁸ Canada and the Indo-Pacific: ‘Diverse’ and ‘Inclusive’, not ‘Free’ and ‘Open’, [CANADA AND THE INDO PACIFIC \(asiapacific.ca\)](#), September 2020

⁶⁹ Equidistance

⁷⁰ [ASEAN defends its Indo-Pacific 'centrality' between Quad and China - Nikkei Asia](#) 21-06-22

⁷¹ [Joint Statement on the Supply Chain Resilience Initiative by Australian, Indian and Japanese Trade Ministers | Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade \(dfat.gov.au\)](#)

⁷² [Australia, Japan and India Form Supply Chain Initiative to Counter China \(msn.com\)](#)

⁷³ EU kände inte till detta initiativ innan det presenterades. Samtidigt meddelades att Australien avbröt en stor order om tolv ubåtar som skulle levereras från Frankrike, något som ledde till starka reaktioner från fransk sida. U-båtarna skulle i stället levereras från USA. [America's deal with UK and Australia leaves Europe in the cold on China and embarrasses France - CNN](#)

⁷⁴ [Communication on the Trade Policy Review \(europa.eu\)](#)

EU avser även att stärka regulativt samarbete med likasinnade länder i Asien och Stilla-havsområdet.

Kina har fått större utrymme än i tidigare strategier. EU:s politik baseras på en kombination av aktivt engagemang på både bilateral och multilateral nivå. Dessutom utvecklas och genomförs autonoma instrument för att skydda EU:s väsentliga intressen och värderingar. Kina behöver, enligt EU, ta på sig större skyldigheter inom internationell handel och samtidigt hantera de negativa effekter som det statskapitalistiska ekonomiska systemet medfört.

Tonen mot Kina har skärpts när det gäller reformeringen av WTO och Kinas ekonomiska system har lyfts fram som en av de största orsakerna till WTO:s nuvarande kris. Enligt strategin krävs reformer, bl.a. att utveckla regler för konkurrensneutralitet, såsom moderna regler för industrisubventioner. EU menar också att Kina framöver inte ska kunna använda sig av särskild och differentierad behandling. Allianser behöver byggas till stöd för multilaterala institutioner och i detta kommer EU bland annat att behöva intensifiera kontakten med Kina och Indien.

4.2.2 EU:s strategi för den Indo-pacifiska regionen

EU lanserade i april 2021 en egen Indo-pacifisk strategi där man söker ett ökat samarbete med länder som är intresserade av att samarbeta med EU, främst de som redan har tagit fram egna strategier för det Indo-pacifiska området.⁷⁵

EU har sedan länge breda relationer med länderna i Indo-Pacific, inte minst på handelsområdet med frihandelsavtal. EU har även arbetat med bistånd, katastrofhjälp, hållbarhetsfrågor samt internationell rätt såsom mänskliga rättigheter och rätt att fritt navigera på haven.⁷⁶ EU avser öka sitt engagemang för att se till att det regionala samarbetet fortsätter att vara öppet och regelbaserat.^{77 78}

Den slutliga strategin, EU:s plan för samarbete i den Indo-pacifiska regionen, har nyligen presenterats. Hållbarhet, inkludering och välbefinnande är centrala begrepp och handelsfrågorna är viktiga. EU föreslås bygga mer motståndskraftiga och hållbara globala värdekedjor genom att

⁷⁵ [EU Strategy for Cooperation in the Indo-Pacific - European External Action Service \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e3000000/1/press/1920210401_en.pdf) Flera av EU:s medlemsstater, Tyskland, Frankrike och Nederländerna, har själva varit aktiva i regionen och hade egna strategier innan EU lanserade sin.

⁷⁶ [eu-indo-pacific_factsheet_2021-04_v.5.pdf \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e3000000/1/press/1920210401_en.pdf)

⁷⁷ EEAS, Josep Borrell, 20-11-19 [The Regional Comprehensive Economic Partnership – what does it mean for the EU? - European External Action Service \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e3000000/1/press/1920211119_en.pdf)

⁷⁸ Målet är att bidra till regionens stabilitet, framgång, säkerhet och hållbar utveckling baserat på demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter, internationell lag. [eu-indo-pacific_factsheet_2021-04_v.5.pdf \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e3000000/1/press/1920210401_en.pdf)

diversifiera handeln samt genom att samarbeta och ta fram tekniska standarder och regler i linje med våra värderingar och principer. Strategin förordar fortsatt arbete med frihandelsavtal i regionen.⁷⁹ Det finns möjlighet till samarbete i strategiska sektorer.⁸⁰ Strategin omfattar även engagemang och partnerskap med intresserade länder mot klimatförändringarna och miljöförstöring och för hållbart fiske. Vidare innehåller strategin bl.a. förslag kring forskning och innovation⁸¹ samt stöd på hälsoområdet.

Digitala frågor får en stor roll i strategin och man väntas bygga ut digitala partnerskap och undersöka möjligheterna att bygga vidare på frihandelsavtalen med Korea, Japan och Singapore med digitala partnerskapsavtal.⁸² Det kan även bli fråga om fler adekvansavtal för att underlätta dataflöden mellan EU och de olika länderna.⁸³ EU lyfter även möjligheten till arbete med standarder av nya teknologier såsom AI.

EU kan inte, enligt strategin, tillåta länder att underminera internationell lag och marin säkerhet i området kring det Sydkinesiska havet. Här vill EU se att tvister löses genom tvistlösningsmekanismen i UNCLOS (*United Nations Convention on the Law of the Sea*) och att man kan enas kring en bindande ”Code of Conduct” i Sydkinesiska havet mellan Asean och dess grannar utan att skada tredje lands intressen.⁸⁴

4.2.3 EU:s Kinastrategi

EU har en särskild Kina-strategi⁸⁵ och ett papper från 2019 om den strategiska hållningen EU-Kina.⁸⁶ EU:s relation till Kina varierar beroende på frågan och om engagemanget gäller multilaterala eller

⁷⁹ Slutföra förhandlingarna med Australien, Indonesien och Nya Zeeland, återuppta förhandlingar om ett frihandelsavtal och påbörja investeringsförhandlingar med Indien, slutföra ett ekonomiskt partnerskapsavtal med East Africa Community, EAC, bedöma möjligt återupptagande av frihandelsavtalsförhandlingarna med Malaysia, Filippinerna och Thailand samt med ASEAN som region. Vidare föreslås slutförande av partnerskaps- och samarbetsavtal med Malaysia och Thailand samt påbörja förhandlingar med Maldiverna. Partnerskapsavtal med ACP nämns också.

[jointcommunication_2021_24_1_en.pdf \(europa.eu\)](#) samt Borderlex 16-09-21
⁸⁰ T.ex. halvledare där samarbete kan ske med parter som Japan, Sydkorea och Taiwan. [jointcommunication_2021_24_1_en.pdf \(europa.eu\)](#)

⁸¹ Ett samarbete i ett program för likasinnade länder i regionen, t.ex. Australien, Japan, Nya Zeeland, Sydkorea och Singapore. [jointcommunication_2021_24_1_en.pdf \(europa.eu\)](#)

⁸² [POLITICO China Direct: EU’s digital Quad — Scholz’s strategy — Pittsburgh vs Beijing – POLITICO](#)

⁸³ Indien, Indonesien, Sri Lanka, Taiwan och Thailand
[jointcommunication_2021_24_1_en.pdf \(europa.eu\)](#)

⁸⁴ EEAS, Josep Borrell, blog 20-09-20, [Strengthening EU-ASEAN partnership, an urgent necessity - European External Action Service \(europa.eu\)](#)

⁸⁵ [joint communication to the european parliament and the council - elements for a new eu strategy on china.pdf \(europa.eu\)](#)

⁸⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019JC0005>

bilaterala frågor, allt från hållbar utveckling, mänskliga rättigheter eller olika verktyg på handelsområdet där Kina ibland kan vara samarbetspartner, konkurrent eller systemrival.

EU-parlamentet röstade den 16 september 2021 med stor majoritet för en rapport om relationerna mellan EU och Kina som går ut på att EU-kommissionen (EEAS) ska ta fram en ny strategi om Kina.

4.3 Svenska strategier

En svensk Asienstrategi för 2000-talet togs fram 1998, men den har inte uppdaterats.⁸⁷

Relationen mellan Sverige och Kina har under en tid varit något ansträngd på diplomatisk nivå, något som i vissa fall har utgjort problem för svenska företag. 2019 tog regeringen fram en skrivelse i frågor som rör Kina.⁸⁸ Enligt denna var det centralt att EU bedriver en gemensam och tydlig Kina-politik. Det var viktigt att ta tillvara de möjligheter som Kinas utveckling erbjuder och hantera utmaningarna. Sverige ville också verka för ett mer kraftfullt EU-samarbete i frågor som rör Kina. På handelsområdet skulle Sverige vara pådrivande när det gäller förhandlingar om avtal som underlättar handeln och säkrar svenska företags marknadstillträde och lika konkurrensvillkor. Frågor som immaterialrättsligt intrång, påtvingad teknologiöverföring och WTO-oförenliga statliga subventioner behövde hanteras. Investeringar behövde ske öppet, ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart, enligt internationell rätt och internationella standarder. En viktig fråga i reformeringen av WTO var att Kinas användning av ”särskild och differentierad behandling” i WTO behövde anpassas till landets utvecklingsnivå. Hållbarhet, innovation och CSR (*Corporate Social Responsibility*) var viktiga samarbetsområden. Skrivelsen innehöll också ett förslag om inrättande av ett Kunskapscentrum för Kina, något som idag finns placerat på Utrikespolitiska institutet.

4.4 G7 och Nato

Under mötet med *Group of Seven (G7)* i juni 2021 betonade man vikten av en fri och öppen Indo-pacifisk region. G7 kom även fram till att agera gemensamt mot Kinas metoder att ”underminera” den globala ekonomin. Vidare uppmärksammade G7 att det finns betydande behov av infrastruktur i låg- och medelinkomstländer, något som har förstärkts av pandemin. Här avser G7 stegvis ändra inställningen till finansiering av

⁸⁷ [Framtid med Asien. En svensk Asienstrategi inför 2000-talet - Regeringen.se](#)

⁸⁸ [Arbetet i frågor som rör Kina \(regeringen.se\) Tonvikten låg på att bredda och fördjupa ömsesidigt samarbete.](#)

infrastruktur, i synnerhet infrastruktur och investeringar av hög kvalitet, och stärka partnerskap med utvecklingsländer för att hjälpa dem få sina behov uppfyllda. Detta kan tolkas som en satsning för att motverka negativa effekter från BRI. G7 tog även upp frågan om tvångsarbete i globala leveranskedjor, mänskliga rättigheter och internationella arbetsvillkor.⁸⁹ Xinjiang, Hongkong och Taiwan nämndes explicit.⁹⁰

Från Nato-mötet i Bryssel samma månad finns skrivningar om att Nato behöver adressera Kinas ökade inflytande och internationella policys samt om ökad politisk dialog och praktiskt samarbete med ”Asia-Pacific” (Australien, Japan, Nya Zeeland och Sydkorea).⁹¹

5 Samarbete och frihandelsavtal i och med regionen

Medan utvecklingen i WTO, som det stora grundläggande handelsregelverket i världen, inte bara stått stilla under ett antal år utan till och med ifrågasatts har bilaterala och regionala avtal tagit en allt större roll. Det finns en uppsjö av frihandelsavtal, handelsinitiativ och samarbeten i Asien med Asean, USA och EU som viktiga nyckelaktörer.

5.1 EU:s samarbete och handelsavtal med regionen

5.1.1 Asia-Europe Meeting, ASEM

ASEM är en plattform för dialog och samarbete mellan Europa och Asien. Mot bakgrund av USA:s engagemang genom Apec, se avsnitt 5.2.1, insåg EU behovet av ökade kontakter mellan Asien och Europa. ASEM tillkom 1996 och har sedan dess ökat från 23 till 53 medlemmar och inkluderar länder från Europa till Ostasien. ASEM har en pelare för ekonomi och finansiella frågor där bl.a. handelsprocedurer har varit en viktig fråga.

5.1.2 Cooperation between China and Central and Eastern European Countries – 16+1

Ett annat samarbete gäller Kina. Flera länder i Öst- och Centraleuropa, både EU-länder och länder i närområdet, är med i ett samarbete med

⁸⁹ Kommuniké från G7-toppmötet i Cornwall 2021: [carbis-bay-g7-summit-communicue.pdf \(europa.eu\)](#)

⁹⁰ [US and Europe converge on historic rebuke of China – POLITICO](#)

⁹¹ [NATO - News: Brussels Summit Communiqué issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Brussels 14 June 2021, 14-Jun.-2021](#)

Kina som kallas 16+1.⁹² Samarbetet har tillkommit på Kinas initiativ och syftet är att stödja handel och investeringar, främst ”*Belt and Road Initiative*”. Litauen lämnade samarbetet i mars 2021 och Litauens utrikesminister meddelade då att han ansåg att det var dags att andra EU-länder följde efter.⁹³ Denna fråga har, tillsammans med en annan fråga rörande Taiwan (se avsnitt 3.1.2) försämrat relationerna mellan Litauen och Kina.

5.1.3 EU:s frihandelsavtal i regionen

När EU öppnade upp för att förhandla nya frihandelsavtal 2006 hade EU inte ett enda frihandelsavtal i Ost- och Sydostasien. Ekonomiska intressen blev då ett viktigare kriterium vid val av förhandlingspartners och EU-kommissionen föreslog att förhandlingar skulle påbörjas med Sydkorea, Indien och Asean.

Frihandelsavtalet mellan EU och Sydkorea var det som först förhandlades färdigt och det kunde träda i kraft provisoriskt den 1 juli 2011. Avtalet blev det första av den modernare nya generationens frihandelsavtal. Nytt med detta avtal var fokuset på icke-tariffära handelshinder.

Förhandlingarna om frihandelsavtal mellan Indien och EU avstannade 2013 på grund av skillnaden i ambitionsnivå mellan parterna. Sedan Indien sade upp de bilaterala investeringsskyddsavtalen med EU:s medlemsstater blev även investeringsskydd en fråga som behövde förhandlas med Indien. Förutsättningarna för förhandlingar har dock varit dåliga. Indien anser sig inte ha kunnat dra nytta av flera av sina redan existerande frihandelsavtal utan har sett underskott i handeln. Indien lämnade även RCEP-förhandlingarna då landet var oroligt för ökad import från övriga parter då den indiska industrin inte varit tillräckligt konkurrenskraftig. Däremot diskuteras om inte frihandelsavtal med USA, Storbritannien och EU skulle kunna ha bättre förutsättningar.⁹⁴ Under mötet mellan EU:s och Indiens ledare i maj 2021 kom dessa fram till att återuppta förhandlingsarbetet. Tanken är att förhandla ett balanserat, ambitiöst, omfattande och för båda parter förmånligt handelsavtal samt

⁹² Albanien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Kroatien, Estland, Grekland, Lettland, Montenegro Nord Makedonien, Polen, Rumänien, Serbien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern. Fram tills Litauen lämnade samarbetet, kallades det 17+1.

⁹³ [Analysis: China loses Europe as Xi's hard-line diplomacy backfires - Nikkei Asia](#)

⁹⁴ Indien och Storbritannien väntas lansera förhandlingar om ett frihandelsavtal i november 2021. [India, UK eye interim trade agreement by March 2022 - The Financial Express](#)

påbörja separata förhandlingar dels om ett investeringskyddsavtal dels om ett avtal om geografiska beteckningar.⁹⁵

Förhandlingarna mellan EU och Asean påbörjades 2007 men avbröts 2009 utan att parterna hade lyckats nå något resultat. Frågan om att återuppta förhandlingarna med Asean som grupp har inte helt lagts på is utan diskuteras med jämna mellanrum. Fortfarande är frågan aktuell och finns med som mål i EU:s nya och första strategi för den Indo-pacifiska regionen.⁹⁶ Under tiden har EU förhandlat frihandelsavtal med enskilda Aseanländer. Idag har EU frihandelsavtal med Singapore och Vietnam vilka är i kraft sedan 2019 respektive 2020. Investeringskyddsavtal är färdigförhandlade men ratificering krävs i medlemsstaterna innan de kan träda i kraft. Härutöver pågår förhandlingar om ett frihandelsavtal med Indonesien men förhandlingarna med Malaysia, Filippinerna och Thailand står stilla.

Parallellt med flera av ovanstående förhandlades även frihandelsavtalet med Japan, vilket trädde i kraft 2019. Härutöver pågår förhandlingar om frihandelsavtal med Australien och Nya Zeeland. I samband med den nya säkerhetspakten Aukus meddelades att Frankrike mister den stora affären om 12 ubåtar. Detta medförde en debatt hur man ska hantera frihandelsavtalsförhandlingarna mellan EU och Australien.

I regionens närområde har EU redan ett associationsavtal med Centralamerika och frihandelsavtal med Peru, Colombia, Ecuador, Kanada, Chile och Mexiko. Förhandlingar om en modernisering av avtalet med Chile pågår. En principöverenskommelse om ett uppdaterat avtal har slutits med Mexiko. Denna har därefter kompletterats på upphandlingsområdet. Det ekonomiska partnerskapsavtalet med ”*East Africa Community*”, EAC, är slutfört men inte implementerat. Där går EU vidare med Kenya på egen hand.

5.1.4 Investeringsavtal

Vid årsskiftet 2020/21 kom EU och Kina till en principöverenskommelse om ett investeringsavtal (*Comprehensive Agreement on Investment*, CAI). Avtalet innebär förbättrade möjligheter att investera både inom tillverkningsindustrin⁹⁷ och inom tjänstesektorer⁹⁸. Vissa restriktioner i personrörligheten tas bort. Det ger ökad transparens för statsstöd, statsägda företag ska inte diskriminera utländska företag och påtvingad

⁹⁵ [India - Trade - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/india-trade-eu_en)

⁹⁶ [Joint communication on the Indo-Pacific - European External Action Service \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/joint-communication-on-the-indo-pacific-eu-external-action-service_en)

⁹⁷ Fordon, telekom och sjukvårdsutrustning.

⁹⁸ Datortjänster, finansiella tjänster och molntjänster.

teknologiöverföring får inte ske. Avtalet innehåller också åtaganden från Kina om klimat och vissa ILO-konventioner om arbetsvillkor. Slutligen innehåller avtalet tvistlösning men ännu inte investeringskydd.

Avtalet har ifrågasatts bland annat av Europaparlamentet mot bakgrund av problem på hållbarhetsområdet och mänskliga rättigheter, något som Kina betraktar som inre angelägenheter. I mars 2021 beslutade EU om sanktioner mot fyra kinesiska tjänstemän mot bakgrund av situationen i Xinjiang. Kina bemötte detta med att utfärda ett antal sanktioner, bl.a. mot flera EU-parlamentariker och kommittéer.⁹⁹ Därefter beslutade EU-parlamentet att inte gå vidare med ratifikationsprocessen av investeringsavtalet CAI vilket kan ses som en motgång för Kina.

Med Burma/Myanmar har förhandlingar om ett investeringsavtal påbörjats men dessa står stilla sedan 2017.

5.1.5 Övriga avtal

EU har strategiskt intresse av att ha avtal med olika länder i bl.a. Asien som täcker andra frågor än handelsfrågor såsom ekonomi, säkerhet och miljöfrågor. EU har totalt sett strategiska partnerskapsavtal med tio länder varav fyra i Asien: Kina, Japan, Indien och Sydkorea. Härutöver finns partnerskaps- och samarbetsavtal med vissa av Asean-länderna såsom Indonesien, Vietnam och Filippinerna¹⁰⁰.

Slutligen har EU och Kina ett avtal om geografiska beteckningar sedan 2020.

5.2 USA:s handelspolitiska engagemang i regionen

5.2.1 APEC

1989 var en av de stora frågorna i handelspolitiken bildandet av samarbetsforumet ”Asia-Pacific Economic Cooperation”, APEC. Initiativet togs av Australien men USA var en av de tolv ursprungliga medlemsekonomierna. APEC har sedan utökats successivt till 21 ekonomier, bl.a. gick Kina med 1991 och Ryssland 1998.¹⁰¹ Målet var en

⁹⁹ Fem ledamöter av Europaparlamentet, parlamentets underutskott för mänskliga rättigheter, tre parlamentsledamöter från EU-medlemsstater, rådets kommitté för utrikespolitik och säkerhet, två akademiker och två tankesmedjor. Ett par dagar senare utfärdade Kina sanktioner mot Storbritannien, Kanada och USA. [Antagna texter - Kinesiska motsanktioner mot EU-enheter, ledamöter av Europaparlamentet och nationella parlamentsledamöter - Torsdagen den 20 maj 2021](#)

¹⁰⁰ Ett PCA finns färdigförhandlat med Thailand. Med andra länder har EU samarbetsavtal t.ex. Bangladesh och Pakistan. Med Australien och Nya Zeeland finns ramverk för partnerskap

¹⁰¹ Ursprungliga medlemmar: Australien, Brunei, Filippinerna, Indonesien, Japan, Kanada, Malaysia, Nya Zeeland, Singapore, Sydkorea, Thailand, USA. Övriga

fri och öppen handel och investeringar till 2020. Samarbetet är byggt på principerna frivillighet, icke-bindande och konsensusbyggande, vilket också innebär att liberaliseringar är frivilliga, det finns alltså inget frihandelsavtal i grunden. Det gemensamma samarbetet fortgår fortfarande, men har inte fått den betydelse som förväntades när APEC bildades. Ett förslag som lyftes fram 2010 var att konkretisera visionen av ett avtal av den nya generationen mellan APEC-ekonomierna, ett ”*Free Trade Area of the Asia-Pacific*” (FTAAP).¹⁰² Även om detta hittills inte blivit verklighet kan det ha underlättat när nio av APEC-länderna förhandlade ”*Trans-Pacific Partnership*”, TPP.¹⁰³ För USA var TPP ett sätt för USA att bibehålla sin starka ställning i Asien, en motvikt till Kina. Men ett år efter att TPP signerats beslöt USA att inte ratificera avtalet vilket ledde till att TPP inte kunde träda i kraft. Men målet om FTAAP finns kvar – RCEP (se 5.3.2) och CPTPP (se 5.4) skulle kunna ses som ”*stepping stones*” mot ett större avtal.¹⁰⁴

5.2.2 USA:s samarbete och handelsavtal med regionen

USA har enbart frihandelsavtal med Australien, Singapore och Sydkorea.¹⁰⁵ I övrigt har USA s.k. ”*Trade and Investment Framework Agreement*” (TIFA) som utgör ramverk för att diskutera handelsfrågor som t.ex. handelshinder. I den aktuella regionen har USA sådana avtal med Asean, Brunei, Burma, Filippinerna, Indonesien, Kambodja, Laos, Malaysia, Nya Zeeland, Thailand och Vietnam. USA har även dialogforum med vissa länder i bl.a. Sydasien och Oceanien.¹⁰⁶

Under 2019 slöt President Trump två handelsavtal med Japan: ett avtal som innehöll sänkta tullar på vissa varor samt ett digitalt handelsavtal.¹⁰⁷ Som ett sätt att hantera handelskonflikten mellan USA och Kina slöts 2020 ett handelsavtal (*Economic and Trade Agreement*) med Kina, det så

medlemmar: Chile, Hongkong, Kina, Mexiko, Papua Nya Guinea, Peru, Ryssland, Taiwan, Vietnam. [About APEC](#)

¹⁰² [Regional Economic Integration \(REI\) and a Free Trade Area of the Asia Pacific \(FTAAP\) \(apec.org\)](#), [Pathways to FTAAP \(apec.org\)](#)

¹⁰³ Australien, Brunei, Chile, Malaysia, Nya Zeeland, Peru, Singapore, Vietnam och USA, [APEC and Trans-Pacific Partnership mutually useful: research](#), APEC Sekretariat, oktober 2011.

¹⁰⁴ [The RCEP Signing: Common Future and Shared Prosperity Towards Regional Cooperation - YouTube](#), 21-06-17. Här nämndes att målet om ett FTAAP finns kvar.

¹⁰⁵ [Free Trade Agreements | United States Trade Representative \(ustr.gov\)](#)

¹⁰⁶ Afghanistan, Bangladesh, Fiji, Maldiverna, Nepal, Pakistan, Sri Lanka.

¹⁰⁷ [FACT SHEET on U.S.-Japan Trade Agreement | United States Trade Representative \(ustr.gov\)](#)

kallade fas 1 avtalet.¹⁰⁸ Det senare avtalet innehöll en del om regler¹⁰⁹ och en del där Kina åtog sig att importera specifika varor och tjänster från USA till ett visst bestämt belopp. Tanken var från USA:s sida att man skulle förhandla fler avtal i olika faser. Uppgifter finns att importen inte nått upp till avtalets nivåer.¹¹⁰ Se även avsnitt 3.2.4.

5.3 Asean

5.3.1 Asean – navet för regionalt samarbete i Sydostasien

Om Ost- och Sydostasien blivit något av ett nav i världshandeln så är ”*Association of Southeast Asian Nations*”, Asean, navet för regionalt samarbete i Sydostasien¹¹¹. Asean bildades 1967 och består idag av tio ganska heterogena länder.¹¹² Frihandelsavtal för varor och tjänster lade 2007 grunden för ”*Asean Economic Community*” 2015 och sedan för ”*Asean Economic Community*” 2025, inspirerad av EU med fri rörlighet för varor, tjänster, investeringar samt en friare rörlighet för kapital.¹¹³¹¹⁴

Asean såg tidigt behovet av samarbete med andra länder. Genom åren utvecklades gemensamma relationer inom olika områden med s.k. dialogpartners: Australien, EU, Indien, Japan, Kanada, Kina, Nya Zeeland, Ryssland, Sydkorea och USA.¹¹⁵ Asean har idag frihandelsavtal och gemensamt samarbete med sex av dessa länder¹¹⁶ - Asean+6.

Utöver de frihandelsavtal som Asean slutit tillsammans, har många Aseanländer egna frihandelsavtal parallellt med länder som Asean har

¹⁰⁸

[Economic And Trade Agreement Between The United States And China Text.pdf \(ustr.gov\)](#)

¹⁰⁹ De frågor som finns med är immaterialrätt, teknologiöverföring, livsmedel och jordbruk, finansiella tjänster och valutafrågor.

¹¹⁰ [US-China phase one tracker: China's purchases of US goods | PIIE](#), Chad P. Bown, 21-08-30

¹¹¹ Samarbetet sker på en rad olika områden Det handlar om ekonomisk tillväxt, sociala framsteg, kulturell utveckling och politisk stabilitet och fred.

¹¹² Ursprungligen Indonesien, Malaysia, Filippinerna, Singapore och Thailand vilka kompletterades med Brunei Darussalam 1984 och därefter med Vietnam, Laos, Myanmar och Kambodja i slutet av 90-talet.

¹¹³ ASEAN Briefing, [Understanding ASEAN's Free Trade Agreements](#) [Understanding ASEAN's Free Trade Agreements - ASEAN Business News \(Aseanbriefing.com\)](#), 14-02-13

¹¹⁴ [LAUNCHED: ASEAN Mid-Term Review of the AEC Blueprint 2025 - ASEAN | ONE VISION ONE IDENTITY ONE COMMUNITY](#)

¹¹⁵ Dessa benämndes ASEAN+1, det gemensamma samarbetet/toppmötena med Kina, Japan och Sydkorea blev ASEAN+3.

¹¹⁶ Kina (2005), Sydkorea (2007), Japan (2008), Indien (2010) och Australien samt Nya Zeeland (2010). [ASEAN's Free Trade Agreements: An Overview - ASEAN Business News \(Aseanbriefing.com\)](#)

avtal med. Detta är en anledning till att det är svårt att få en överblick över alla avtal i Ost- och Sydostasien.

5.3.2 Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)

”Regional Comprehensive Economic Partnership” (RCEP), som förhandlades fram av Asean+6 och signerades i november 2020, är det största frihandelsavtalet i världen (sett till BNP) och täcker 30 procent av världens BNP liksom av dess befolkning.^{117 118} Det innefattar således 15 länder, alla Asean-länderna samt Kina, Sydkorea, Japan, Australien och Nya Zeeland. Avtalet kunde träda i kraft den 1:a januari 2022.¹¹⁹ Indien lämnade förhandlingarna något år innan avtalet var klart. Orsaken sägs vara en oro för en ökad import från övriga RCEP-länder, särskilt Kina.¹²⁰ Indien ville bygga in skyddsmöjligheter i avtalet, något som inte övriga förhandlingsparter gick med på.

Det nya med avtalet är att det skapar enade ursprungsregler i regionen. Eftersom det bara krävs ett ursprungscertifikat i stället för sex¹²¹ underlättas handel och leveranskedjor med många RCEP-länder. Enligt analytiker är detta ett stort steg mot ekonomisk integration som dels kan minska USA:s inflytande,^{122 123} dels kan medföra risk att EU hamnar utanför leveranskedjorna i Asien.¹²⁴

Ungefär 90 procent av tullarna avvecklas under en tjugoårsperiod. Man väntar sig inte några större minskningar av tullarna eftersom det redan

¹¹⁷ [The meaning of RCEP, the world’s biggest trade agreement | The Economist](#), 20-11-15

¹¹⁸ Sett till antalet medlemmar och ytan väntas dock African Continental Free Trade Agreement, AfCFTA, bli störst (54 signatörer varav 28 som redan ratificerat).

¹¹⁹ I början av november var Australien, Brunei, Japan, Kambodja, Kina, Laos, Nya Zeeland, Singapore, Thailand och Vietnam klara med ratificeringen. [Regional Comprehensive Economic Partnership | Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade \(dfat.gov.au\)](#). För Sydkorea väntas avtalet träda i kraft i februari 2021.

¹²⁰ Men även t.ex. mejeriprodukter från Nya Zeeland som man ansåg kunde hota situationen för många bönder i Indien. Indien hade redan frihandelsavtal med de flesta av RCEP-länderna och hade underskott i handeln med elva av RCEP-medlemmarna. [The RCEP Will Be Strengthened with India’s Inclusion - Horasis](#) 21-07-22 Ungefär samtidigt lanserade premiärminister Narendra Modi en ny policy, Atmanirbhar Bharat, översatt till ”self-reliant India”. Denna policy, i kombination med den mer kända Make in India, var tänkt att minska importbehoven och göra Indien och dess företag mer konkurrenskraftiga. [Has India missed out by sitting on the sidelines of the RCEP? \(thenationalnews.com\)](#) 20-12-01

¹²¹ Trade talks pod 143, RCEP – Separating fact from friction, Deborah Elm, Asian Trade Center, 20-11-18.

¹²² [Asian trade deal set to be signed after years of negotiations | Financial Times](#), 20-11-11

¹²³ [The meaning of RCEP, the world’s biggest trade agreement | The Economist](#), 20-11-15

¹²⁴ Enligt Hosuk Lee-Makiyama, ECIPE, [5 reasons the Asia-Pacific trade deal matters for Europe – POLITICO](#), 20-11-19

finns frihandelsavtal bland de flesta av medlemmarna (83 procent av handelsflödena täcks av redan ingångna frihandelsavtal¹²⁵).¹²⁶ De parter mellan vilka det inte redan finns avtal och som nu får lägre tullar är Kina-Japan och Japan-Sydkorea.¹²⁷ Det är första gången dessa tre parter är med i samma avtal.

CPTPP (11)		RCEP (15)
Chile	Australien	Kina
Peru	Brunei	Kambodja
Kanada	Japan	Indonesien
Mexiko	Malaysia	Laos
	Nya Zeeland	Myanmar
	Singapore	Filippinerna
	Vietnam	Sydkorea
		Thailand

Avtalet har bedömts vara mindre ambitiöst än CPTPP, se avsnitt 5.4, vilket inte är oväntat då parterna befinner sig på väldigt olika utvecklingsnivåer. Vissa områden som ingår i många frihandelsavtal, bland annat i EU:s, finns inte alls med, t.ex. de politiskt känsliga frågorna om arbetsvillkor och miljö liksom statsägda företag.¹²⁸ Flera andra områden har låg ambitionsnivå och ger parterna flexibilitet vid utformningen av egna regler på området.¹²⁹ Det ingår ett kapitel om e-handel som påminner om det i CPTPP.¹³⁰ Intressant är att parterna har etablerat både en gemensam kommitté och ett sekretariat. Detta har tolkats som att avtalet skulle kunna utnyttjas som en plattform för vidare förhandlingar eller samarbete inom fler områden framöver, t.ex. *3-D-printing*, *block-chain* och AI.¹³¹ Ett sådant framtida samarbete skulle i så

¹²⁵ Trade talks pod 143, RCEP – Separating fact from friction, Deborah Elm, Asian Trade Center, 20-11-18.

¹²⁶ Det kan noteras att när det gäller tullar kan länderna ge olika preferenser till olika länder. Japan gör ett antal undantag på jordbruksområdet och ger en tullnedtrappning på 16 år för majs för tillverkning av cornflakes från ASEAN, Australien, Kina och Nya Zeeland medan man undantar samma vara när det gäller Sydkorea. Bud och texter återfinns på [LEGAL TEXT – RCEP \(rcepsec.org\)](https://www.rcepsec.org/)

¹²⁷ Det faktum att dessa länder nu omfattas av ett gemensamt avtal kan öka förutsättningarna för att de kan förhandla fram sitt eget gemensamma frihandelsavtal.

¹²⁸ Statliga företag är vanligt i Asien.

¹²⁹ T.ex. kapitlen om konkurrens, handelsprocedurer och immaterialrätt.

¹³⁰ [RCEP: What is in it and why Europe should pay attention - Borderlex](#), 20-11-19

¹³¹ Trade talks pod 143, RCEP – Separating fact from friction, Deborah Elm, Asian Trade Center, 20-11-18. I podden nämndes också att avtalet går relativt långt på investeringsområdet. Vidare innehåller avtalet tvistlösning men inte ISDS för

fall på sikt kunna bli grund för gemensamma regler eller åtminstone regelsamarbete mellan länderna. Det skulle kunna vara positivt för europeiska företag om det bidrar till att motverka eller minska fragmentisering av nya regleringar, men samtidigt skulle det kunna riskera att försvåra för EU:s ambitioner vad gäller regelstandarder i bl.a. globala digitala frågor.^{132 133}

För Kinas del innebär det nya avtalet en stor framgång, diplomatiskt, handelspolitiskt men också ekonomiskt. ”*Peterson Institute for International Economics*” har gjort en allmän jämviktsmodell där man visar effekten på nationalinkomsten av RCEP 2030. De länder som gynnas mest av avtalet enligt *Peterson Institute* är i storleksordning Kina (\$85mdr), Japan (\$48mdr) och Sydkorea (\$23mdr). Enligt institutets modellering ökar RCEP global BNP 2030 med \$186 miljarder (jämfört med en ökning på \$147 miljarder för CPTPP).¹³⁴

Att Kina har en stark ställning i RCEP visades under ett webinarium organiserat av ”*China Development Institute*” där Kina presenterade RCEP som ”*the trade arm of Belt and Road Initiative, BRI*”.¹³⁵

Det faktum att Indien lämnade förhandlingarna innebär att det inte finns någon motvikt till det dominerande Kina, något som vissa av RCEP-länderna hade önskat.¹³⁶ Dessutom försvann en viktig del av marknadsöppningarna när Indien hoppade av.¹³⁷ *Peterson Institute* kunde, i sin allmänna jämviktsmodell, se ovan, konstatera att Indien förlorar på att stå utanför RCEP (\$6mdr) medan man hade kunnat öka nationalinkomsten 2030 betydligt (\$54 mdr) som medlem i RCEP. De övriga 15 RCEP-medlemmarna tjänar \$6 mdr på att Indien inte är med. Detta är dock en mycket liten summa med tanke på att regionens beräknade inkomst om \$44 biljoner 2030.¹³⁸

investeringar. I stället finns en bilaga om expropriation och parterna ska återkomma till frågan om en mekanism för att lösa problem med expropriation.

¹³² [5 reasons the Asia-Pacific trade deal matters for Europe – POLITICO](#), 20-11-18

¹³³ Rühlig, Tim, Technical standardisation, China and the future international order - A European perspective, Heinrich Böll Stiftung, 2020, s.27.

¹³⁴ Europa skulle vinna marginellt enligt modellen. [East Asia decouples from the United States: Trade war, COVID-19, and East Asia's new trade blocs | PIIE](#)

¹³⁵ [The RCEP Signing: Common Future and Shared Prosperity Towards Regional Cooperation - YouTube](#), 21-06-17

¹³⁶ Japan och Australien vill att det ska vara öppet för Indien att komma tillbaka till RCEP enligt Financial Times: [Asian trade deal set to be signed after years of negotiations | Financial Times](#)

¹³⁷ [The meaning of RCEP, the world's biggest trade agreement | The Economist](#), 20-11-15

¹³⁸ [*Working Paper 20-9 East Asia Decouples from the United States: Trade War, COVID-19, and East Asia's New Trade Blocs \(piie.com\)](#)

5.4 The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP)

Efter det att USA dragit sig ur TPP-förhandlingarna (se avsnitt 5.2.1) beslöt övriga länder som undertecknat TPP att gå vidare med avtalet. Vissa delar i avtalstexten som drivits av USA suspenderades då det fanns en förhoppning att USA kommer att ansluta sig till avtalet i ett senare skede. Det nya avtalets namn justerades till ”*the Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership*”, CPTPP.¹³⁹

Avtalet trädde i kraft vid årsskiftet 2018/2019 för Australien, Japan, Kanada, Mexiko, Nya Zeeland, Singapore och Vietnam. Den 19:e september 2021 trädde avtalet även i kraft för Peru efter att landet under sommaren ratificerat avtalet.¹⁴⁰ De länder som ännu inte ratificerat avtalet är Brunei, Chile och Malaysia.

CPTPP är ett mycket omfattande avtal med hög ambitionsnivå. Det går djupare än RCEP. Tullarna avvecklas t.ex. för 95 procent av varorna. Full kumulation medges mellan medlemsländerna. Avtalet har höga ambitioner för åtaganden avseende varor, tjänster, investeringar, arbetskraftsrörlighet och offentlig upphandling. Tvistlösning gäller för kapitlet om hållbar utveckling.

Kommerskollegium har tidigare gjort en analys där avtalet jämfördes med EU:s förhandlingar om frihandelsavtal med Japan och USA (TTIP). Där konstaterades att innehållet i flera av kapitlen inte överensstämde med vad EU vill se i ett frihandelsavtal.¹⁴¹

Peterson Institute gjorde i juni 2020 en allmän jämviktsmodell där man visade en beräknad uppskattad effekt på nationalinkomsten av CPTPP 2030. Totalt sett visade modellen att den globala nationalinkomsten förväntas öka med \$147 miljarder av CPTPP 2030. Motsvarande siffra för RCEP var \$186 miljarder. Det land som beräknades vinna mest på CPTPP var Japan med \$46 miljarder. Därefter följer Kanada (\$22mdr), Malaysia (\$21mdr).¹⁴²

Flera länder har visat intresse för att gå med i detta avtal: bl.a. Storbritannien, Indonesien, Kina, Sydkorea, Taiwan och Thailand.

¹³⁹ Avtalet har även kallats TPP11.

¹⁴⁰ [CPTPP Joint Ministerial Statement on the occasion of the Fifth Commission Meeting | Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade \(dfat.gov.au\)](#)

¹⁴¹ De kapitel som inte skulle kunna godtas av EU-kommissionen är immaterialrätt, offentlig upphandling, tjänster, investeringar och investeringsskydd (ISDS). Ett kapitel, om sanitära och fytosanitära åtgärder, hade kunnat skrivas i ett EU-FTA. Kapitlen om antikorrupktion, konkurrens och e-handel ansågs vara inspirerande för EU.

¹⁴² Enligt modellen förlorar Kina, Sydkorea och USA, som inte är med, marginellt medan Europa vinner marginellt. [East Asia decouples from the United States: Trade war, COVID-19, and East Asia's new trade blocs | PIIE](#)

Storbritannien har lämnat in en formell ansökan och den 1:a september 2021 godkände CPTPP att formella förhandlingar påbörjas.^{143 144} Genom CPTPP ansåg Storbritannien att man skulle få en länk till några av de snabbast växande ekonomierna i världen.

Kina lämnade in en formell ansökan om att gå med i CPTPP den 16:e september.¹⁴⁵ Landet hade tidigare flera gånger, senast i augusti 2021, uttryckt intresse av att ansluta sig till avtalet och varit i kontakt med CPTPP-medlemmarna om detta. Ansökan lämnades in dagen efter det att USA, Storbritannien och Australien presenterade det nya försvarssamarbetet Aukus, något som enligt Kina inte hade något samband.¹⁴⁶

En anledning till Kina vill gå med i CPTPP sägs bl.a. vara att den kinesiska och den australiensiska ekonomin har stor potential för samarbete.¹⁴⁷ Relationen mellan länderna är dock dålig för närvarande. Enligt experter, t.ex. Long Yongtu som ledde arbetet med Kinas anslutning till WTO, är medlemskapet ett bra sätt att reformera ekonomin t.ex. när det gäller statsägda företag.¹⁴⁸ Det vore även en fjäder i hatten för Kina att gå med i ett högkvalitativt avtal som CPTPP.

Japan, som ordförandeland i CPTPP, har uttryckt att man nu måste avgöra om Kina verkligen möter de hårda krav som ställs. Som exempel på problem nämndes statsägda företagssubventioner.¹⁴⁹ Borderlex gör en annan bedömning, man anser inte att det finns något kapitel med krav som är oöverstigliga för Kina.¹⁵⁰ Det skulle i så fall innebära att medlemsstaterna behöver göra en politisk bedömning.

En annan fråga som kan påverka är en klausul om frihandelsavtal med icke-marknadsekonomier som finns i frihandelsavtalet mellan USA,

¹⁴³ Borderlex 21-09-01

¹⁴⁴ [UK and CPTPP nations launch formal negotiations - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/news/uk-and-cptpp-nations-launch-formal-negotiations).
[Härutöver har Storbritannien även slutit en principöverenskommelse med Australien om ett frihandelsavtal \(EU förhandlar fortfarande om ett frihandelsavtal med Australien\)](#).

¹⁴⁵ [China applies to join Pacific trade pact to boost economic clout | Reuters](#) 21-09-17

¹⁴⁶ Det fanns även spekulationer från japansk sida om ansökan var ett sätt att hindra Taiwan från att lämna in en ansökan. [China applies to join Pacific trade pact to boost economic clout | Reuters](#)

¹⁴⁷ [China applies to join Pacific trade pact to boost economic clout | Reuters](#)

¹⁴⁸ [China's former trade chief hits out at 'groundless' claims country cannot join CPTPP | South China Morning Post \(scmp.com\)](#), 20-12-02

¹⁴⁹ Det finns möjlighet att i sidobrev knutna till avtalet göra bilaterala överenskommelser med andra parter om vissa undantag, t.ex. har Nya Zeeland undantag med fem av länderna vad gäller Investor-state-dispute-settlement, ISDS.

[Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership text and resources | New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade \(mfat.govt.nz\)](#)

¹⁵⁰ [Perspectives: China's CPTPP accession raises fundamental questions about its place in world trade - Borderlex](#)

Kanada och Mexiko – USMCA. Om en part ingår ett frihandelsavtal med en icke-marknadsekonomi har övriga parter rätt att säga upp USMCA med en sex månaders uppsägningstid. Detta skulle kunna innebära att Kanada och Mexiko skulle kunna riskera sitt avtal med USA om de låter Kina gå med i CPTPP.¹⁵¹

Mindre än en vecka efter det att Kina lämnat sin ansökan kom uppgifter om att även Taiwan ansökt om medlemskap i CPTPP.¹⁵² Tidigare har bl.a. Japan uppmuntrat Taiwan att snabbt lämna in sin ansökan medan det fortfarande är möjligt.

USA har tidigare meddelat att man inte kan tänka sig att återinträda i avtalet som det såg ut när man lämnade det. Det innebär att avtalet inte bara skulle behöva kompletteras med de nu suspenderade delarna utan även omförhandlas för att USA ett återinträde skulle kunna bli aktuellt. Den amerikanska politiken är i dagsläget fokuserad på att omhänderta inhemska problem och att återinträda i ett uppdaterat TPP kan möta stora protester. Det innebär att USA behöver avvakta innan man tar ett sådant beslut. Frågan är om Kinas ansökan förändrar USA:s inställning.

Det har inte varit aktuellt för EU att förhandla om medlemskap. Däremot har Kommerskollegium lyft idéer om närmare relationer med de CPTPP-medlemmar som EU har frihandelsavtal med.¹⁵³ Kollegiet har konstaterat att det faktum att EU har eller håller på att förhandla frihandelsavtal med alla länder som har ratificerat CPTPP skapar möjligheter för fördjupat samarbete och ekonomisk integration med CPTPP-länderna. Ambitionen bör, enligt kollegiet, vara att förändra nuvarande ”nav-eker-struktur” på EU:s relation med CPTPP-länderna så att varor och tjänster kan flöda fritt inom hela området (EU-CPTPP) utan att företag behöver ta hänsyn till särskilda ursprungsregler i varje enskilt avtal.

5.5 Andra frihandelsavtal i regionen

De flesta ost- och sydostasiatiska länder har ett stort antal olika frihandelsavtal med varandra men även med länder i andra regioner. Ett av de äldsta avtalen är mellan Australien och Nya Zeeland från 1983 (*Australia New Zealand Closer Economic Agreement – ANZCERTA*).

I Sydasiens finns också ett antal frihandelsavtal men det mest betydelsefulla torde vara South ”Asian Free Trade Area” – SAFTA.

¹⁵¹ Artikel 32.10 i USMCA. Se Kommerskollegium [Handelsrelationen mellan USA, Kanada och Mexiko – en jämförande analys mellan USMCA och Nafta, CPTPP respektive EU:s frihandelsavtal](#) s. 91, 2019

¹⁵² [Taiwan applies to join Pacific trade pact week after China | Reuters](#), 21-09-22

¹⁵³ [Is it possible to link the EU to the CPTPP countries? Kommerskollegium, november 2020](#)

Detta trädde i kraft 2006 och innefattar medlemmarna i ”*South Asian Association for Regional Cooperation*” – SAARC (Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverna, Nepal, Pakistan och Sri Lanka). För Indien har frihandelsavtal varit ett viktigt verktyg att öka handel och investeringar. Indien är och har varit involverad i många förhandlingar men inte ens en tredjedel är i kraft (13). De viktigaste som är i kraft är SAFTA och avtalen med Asean, Korea och Japan. Den indiska exporten har gynnats betydligt av SAFTA, men samma utveckling har inte noterats i de andra tre avtalen.¹⁵⁴ Avseende RCEP, se avsnitt 5.3.2 ovan.

5.6 Handelsavtal om digitala frågor

Det händer mycket i Asien avseende digitala frågor och handelspolitik.¹⁵⁵ Flera av länderna är mycket ambitiösa och ligger långt framme vad gäller digitalisering och reglering av digitala frågor. Ett av de tidigaste avtalen som innehöll åtaganden på det digitala området var ”*Singapore-New Zealand Closer Economic Partnership Agreement*” från år 2000. 2003 kom det första avtalet där e-handel fått ett eget kapitel, nämligen frihandelsavtalet mellan Australien och Singapore. De skrivningar som gjordes i TPP 2016 och som lyftes in i CPTPP, har använts som modell för ett antal olika frihandelsavtal, bl.a. USMCA. Även RCEP omfattar digitala frågor men innehåller fler undantag och s.k. ”*policy space*” än CPTPP.

Under 2020 kom några av de första avtalen som handlar specifikt om digital handel och tar ett bredare grepp på området – ”*Digital Economy Agreement*” (DEA) mellan Australien och Singapore och ”*Digital Economy Partnership Agreement*” (DEPA) mellan Nya Zeeland, Singapore och Chile¹⁵⁶. En innovation i DEPA är att det är utformat för att kunna utgöra inspiration för andra avtal då det är uppbyggt av olika moduler som är konstruerade för att kunna användas i andra handelsavtal och är tänkta att främja samarbete, interoperabilitet och en dynamisk reglering. DEPA innehåller även skrivelser om att fördjupa samarbetet inom AI och konkurrenslagstiftning. Avtalet är öppet för länder med motsvarande ambitionsgrad och Kanada liksom Sydkorea har signalerat intresse av avtalet.¹⁵⁷ Avtalet har kritiserats för att inte innehålla bindande åtaganden men är samtidigt bredare än andra avtal i regionen.

¹⁵⁴ The Economic Times: *India’s trade with its FTA partners: experiences, challenges and way forward*, Durgesh K Rai, [India’s trade with its FTA partners: experiences, challenges and way forward \(indiatimes.com\)](https://www.indiatimes.com), 19-10-07

¹⁵⁵ Stephanie Honey, Asia-Pacific digital trade policy innovation, kapitel 8 i *Addressing Impediments to Digital Trade*, Centre for Economic Policy Research, [Addressing Impediments to Digital Trade \(1\).pdf](#)

¹⁵⁶ Chile har inte ratificerat ännu.

¹⁵⁷ [EU Digital Policy and International Trade \(congress.gov\)](https://www.congress.gov), <https://www.beehive.govt.nz/release/new-zealand-welcomes-republic-korea%E2%80%99s-formal-request-join-digital-economy-partnership>

Det tar liksom CPTPP upp källkod, dataflöden, datalokalisering och cybersäkerhet, men DEPA omfattar även e-fakturor och e-betalningar, AI och ny teknik, konkurrens och tillgång till internet. DEA är ännu bredare och lägger till frågor som standarder och kapacitetsuppbyggnad.¹⁵⁸

UK har, som första europeiska land, börjat förhandla om ett ”*Digital Economy Agreement*”, DEA, med Singapore.¹⁵⁹ UK strävar efter att bli en global hubb för tjänster och digital handel.

EU:s Indo-pacifiska strategi¹⁶⁰ innehåller flera initiativ på det digitala området. Mer omfattande digitala partnerskapsavtal är tänkta att komplettera frihandelsavtalen med Sydkorea, Japan och Singapore. EU och Indien fördjupar sitt digitala partnerskap och i framtiden väntas EU öka sitt samarbete med Asean genom att stödja Asean Digital Masterplan 2025. Vidare ska EU öka konvergensen mellan dataskyddsregimer och arbeta vidare med adekvansavtal med fler länder som Indien, Indonesien, Sri Lanka, Taiwan och Thailand.

6 Spaningar framåt

Det finns många frågor som är viktiga i den Indo-pacifiska regionen. Vilka beror på vilket perspektiv man har och vad som händer framöver i regionen.¹⁶¹

6.1 RCEP och CPTPP – risk att hamna utanför leveranskedjorna?

Två av de senaste stora frihandelsavtalen i världen, RCEP och CPTPP, hör hemma i regionen. Inom ramen för de respektive avtalen underlättas handeln med bl.a. gemensamma ursprungsregler vilket gynnar leveranskedjor och försäljning till konsumenter inom respektive avtal.

Generellt sett är det positivt att länder sluter frihandelsavtal med varandra och minskar handelshindren sinsemellan vilket bör kunna ge handelsalstrande effekter. Inga förändringar sker för länder utanför avtalen. Vissa bestämmelser kan dock vara negativa för länder utanför avtalsparterna. Ett exempel är tullsänkningarna inom avtalen som innebär att företag i länder utanför avtalen kan få en *relativ* konkurrensnackdel

¹⁵⁸ [Untangling the Digital Noodle Bowl: The Case for DEPA — TradeExpertes](#)

¹⁵⁹ [UK begins Singapore digital trade talks \(msn.com\)](#)

¹⁶⁰ [jointcommunication_2021_24_1_en.pdf \(europa.eu\)](#), sid 10

¹⁶¹ Exempelvis kan det faktum att Quad nyligen återupptog och intensifierade sitt arbete och den oväntade presentationen av nya Aukus ställa frågor om det skulle kunna dyka upp nya konstellationer av samarbeten och i så fall vilken inverkan dessa skulle få på handelspolitikens område.

och om handeln med tredje land ersätts med handel med den nya handelsparten talar man om handelsomfördelning. Samtidigt kan andra bestämmelser i avtalen gynna marknadstillträde inte bara för företag inom parterna utan även för företag i tredje land.¹⁶² Akademiska studier visar att risken för netto negativ effekt av ett avtal är liten.¹⁶³ Enligt *Peterson Institutes* beräkningar från 2020 skulle Europa vinna marginellt på båda avtalen.¹⁶⁴

För CPTPP har, utöver de ursprungliga länderna, ett antal länder visat intresse av att gå med. Storbritannien var först ut i juni 2021 och i mitten av september lämnade Kina in en formell ansökan till det avtal som ursprungligen drevs av USA som motvikt till Kina. Taiwan lämnade in en ansökan ett par dagar senare. Det har talats om att USA, genom att lämna TPP, öppnat för Kina att bli allt starkare i regionen, en situation som Kina valt att utnyttja.¹⁶⁵ För att kunna gå med i avtalet måste landet uppfylla de krav som ställs i avtalet. Dessutom måste samtliga medlemmar godkänna anslutningen. Härutöver finns även klausulen i USMCA som innebär att Kanada och Mexiko eventuellt skulle kunna riskera sitt avtal med USA om de ingår frihandelsavtal med en icke-marknadsekonomi. En lösning för att minska obalansen, skulle naturligtvis kunna vara att USA återinträder, men det skulle kräva nya förhandlingar då USA tidigare uttryckt att man inte kan godta den ursprungliga nivån på avtalet.

Det finns ett intresse av nära relationer med nyckeltillväxtregionen Asien-Stillahavsområdet. Kommerskollegium har därför analyserat möjligheterna att via ursprungsregler närma sig CPTPP utan att gå med i avtalet. De tre möjligheter som har identifierats är harmonisering, utvidgad så kallad kumulation och ömsesidigt erkännande.

6.2 Delar Belt and Road Initiative upp världen?

Det kinesiska verktyget med investeringar i infrastruktur knyter andra länder närmare till Kina. På detta sätt skapas tillgång till råvaror och infrastruktur i andra länder, liksom nya marknader för kinesiska produkter och teknik. BRI ger Kina en möjlighet till ökat politiskt

¹⁶² Free Trade Agreements and Countries Outside An analysis of market access for non-participating countries, Kommerskollegium, November 2018, [publ-free-trade-agreements-and-countries-outside.pdf \(kommerskollegium.se\)](https://www.kommerskollegium.se/publ-free-trade-agreements-and-countries-outside.pdf)

¹⁶³ Där den handelsalstrande effekten är mindre än den handelsomfördelade. Dock är risken för handelsomfördelning större i avtal som inte är så djupa samt i avtal där den ursprungliga tullnivån är hög. Economic integration works, The trade effects of regional trade agreements, Juli 2018, p. 21, [Economic integration works \(kommerskollegium.se\)](https://www.kommerskollegium.se/Economic-integration-works)

¹⁶⁴ Skulle däremot Indien gått med i RCEP hade Europa förlorat marginellt. [East Asia decouples from the United States: Trade war, COVID-19, and East Asia's new trade blocs | PIIE](https://www.piie.com/publications/east-asia-decouples-from-the-united-states-trade-war-covid-19-and-east-asias-new-trade-blocs)

¹⁶⁵ [U.S. Should Join CPTPP Trade Deal Before China Does - Bloomberg](https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-06-15/us-should-join-cptpp-trade-deal-before-china-does)

inflytande i de medverkande länderna. Belt and Road initiativet finns i en stor del av världen, även inom EU.

Den förbättrade infrastrukturen erbjuder smidigare transportlösningar för företag, även EU:s. Organisationen Belt and Road Institute in Sweden, BRIX¹⁶⁶, hävdar att svenska storföretag redan arbetar inom BRI-projekt runt om i världen. Skulle Sverige skriva under ett MoU med Kina om BRI, menar de att det skulle bli lättare även för SME:s att få dessa möjligheter. Dessutom skulle samverkan med statliga forskningsinstitutioner bli möjlig.

Å andra sidan skulle det starka kinesiska inflytandet i de olika BRI-länderna kunna medföra att kontakter med EU och EU-företag hamnar längre ner på listan för dessa länder. EU:s inflytande skulle i så fall kunna minska, vi skulle även kunna få svårare att få tag på önskade råvaror liksom att sälja våra varor och tjänster på marknaderna i BRI-länder.

Därför är det viktigt att EU verkar för goda kontakter med BRI-länderna i olika situationer, bl.a. i handelspolitiska sammanhang. Detta gäller inte enbart länder inom den Indo-pacifiska regionen utan även länder där Kina fått en mycket stark ställning som i Afrika och Latinamerika. Av denna anledning är kommissionens förslag om en ”*Global Gateway*” positivt. Kan det finnas möjligheter att också använda befintliga frihandelsavtal för att förbättra EU:s kontakter med länderna?

6.3 Kina sprider sina standarder

Kina har höjt sina ambitioner vad gäller standarder. Landet har blivit mer aktivt i de internationella standardiseringsorganisationerna och driver att Kinas egna standarder ska bli internationella standarder. Förutom på det internationella planet driver Kina påverkansarbete även regionalt för att främja sina standarder. Exempel på detta är BRI där Kina påverkar de aktuella länderna genom investeringar m.m., många i Indo-pacifiska regionen, att ta emot produkter som uppfyller kinesiska standarder på sina marknader. Härutöver har Kina tillsammans med de andra BRI-länderna startat ”*National standards information platform*”¹⁶⁷ vilket tillsammans med andra strategier såsom *Made in China 2025* kan ge inflytande i dessa länder genom att binda framtida projekt till vissa standarder som det blir mer rationellt att använda. Detta kan leda till en framtida ”*lock in*” effekt och fortsatt användning av de standarderna.¹⁶⁸

¹⁶⁶ [BRI Rapport Svenska-2020.pdf \(brixsweden.org\)](https://brixsweden.org/BRI_Rapport_Svenska-2020.pdf)

¹⁶⁷ China National Institute of Standardization, https://en.cnis.ac.cn/zdxw/201905/t20190506_44124.shtml, 21-11-19.

¹⁶⁸ OECD, *China's Belt and Road Initiative in the global trade, investment and finance landscape*, 2018, s. 22.

Dessutom talas om en s.k. frånkoppling (*decoupling*) mellan USA:s och Kinas ekonomier. Den europeiska handelskammaren i Kina har tagit upp risken för ett ”krig om teknologin” eller ”standardskrig” – att världen kan bli teknologiskt mer uppdelad med olika tekniska standarder på olika marknader. Antalet handelshinder kopplade till nationell säkerhet ökar världen över genom att fler länder och regioner antar reglering för cybersäkerhet. Tech-branschen, digitala delar av ekonomin, informationsteknik, nätverksbolag och telekom riskerar att drabbas mest.

Kina försöker påverka internationella standarder på bred front. På de områden där Kina är ledande divergerar fler och fler standarder från internationella standarder, kanske i form av nationella standarder. Om fler kinesiska standarder används för produkter i andra länder, exempelvis genom BRI kan det leda till att de nya standarderna får ökade marknadsandelar internationellt.

Europa och Kina har dessutom olika syn på integritet och dataflöden vilket leder till att näraliggande lagstiftning även den kommer att skilja sig åt. Kina har nyligen infört en ny datalag som är striktare än GDPR och försvårar för dataflöden från Kina. På områdena nätverksutrustning, nätverkstjänster och datasäkerhet minskar tillträdet till den kinesiska marknaden på grund av standarder och tekniska krav.

6.4 Med fokus på digitalisering – EU börjar förhandla specifika avtal om digitala frågor

Den nya Indo-pacifiska strategins förslag att komplettera frihandelsavtalen med Japan, Sydkorea och Singapore med digitala partnerskapsavtal kan innebära viktiga steg mot än bättre fungerande (digital) handel. Detsamma gäller om fler adekvansbeslut kan tas för nya länder. De aktuella länderna är på många sätt likasinnade samtidigt som de ligger långt framme vad gäller digitalisering och internationellt samarbete på området, vilket innebär att de har kunskap som är värdefull för EU och de europeiska företag som nått långt i sin digitalisering.

6.5 Nya frihandelsavtal är fortfarande viktigt

Även om EU idag har frihandelsavtal med ett antal länder i regionen är det långt ifrån tillräckligt om vi ska kunna vara konkurrenskraftiga och dra nytta av utbytet med denna starkt växande region. Det kommer därför även framöver att vara viktigt att förhandla frihandelsavtal med regionen. I första hand behöver aktuella förhandlingar avslutas och sådana som pausats bör återupptas när det bedöms möjligt.

Ett avtal mellan EU och Asean som region vore önskvärt och är även ett mål i EU:s strategi för den Indo-pacifiska regionen. Vi delar i huvudsak

samma syn när det gäller multilateralism och en regelbaserad världsordning. Precis som för CPTPP är Asean-länderna dock heterogena vilket försvårar direkta förhandlingar EU-Asean. EU:s position är att förhandla breda och djupa frihandelsavtal med hög ambitionsnivå vilket kan vara svårt att få gehör för hos motparten och blir naturligtvis än svårare när länder tillhör kategorin minst utvecklade länder, MUL. EU ställer krav på att frågor som hållbarhet ska finnas med.

Ett dilemma är dels att vissa av länderna inte är demokratier, dels att det kan uppstå problem t.ex. med ratificering av ILO-konventioner och att lagstiftningen kan släpa efter. Civilsamhället kritiserar den approach som EU har idag. För att kunna förhandla nya avtal och få dessa ratificerade behöver EU ha ett fungerande sätt att hantera dessa problem. Det finns risk att inte kunna ratificera färdigförhandlade avtal i Europaparlamentet och i förekommande fall i medlemsstaterna. Kommissionen har kunnat se vissa förbättringar efter tillämpningen av det så kallade 15-punktsprogrammet. Detta program utvärderas för närvarande och ett arbete pågår för att hitta nya lösningar.

Under vårens ledarmöte mellan EU och Indien lyftes frågan om att återuppta förhandlingar om frihandelsavtal återigen upp. Sedan Indien lämnade RCEP-förhandlingarna anses förhandlingar med EU kunna ha en större chans att lyckas då länderna i högre grad är komplementära än inom RCEP. Detta är nog så viktigt för Indien där näringslivet behöver bli mer konkurrenskraftigt. För EU:s företag är ett ökat marknadstillträde av intresse, Indien är ett av de länder som har flest handelshinder i EU:s handelshinderdatabas Access2Markets. Indiens befolkningstillväxt är snabbare än Kinas och storleken på Indiens befolkning väntas att gå om Kinas redan 2027. Före pandemin uppskattade OECD att den indiska medelklassen skulle gå om den kinesiska som världens största.¹⁶⁹ Det finns också ett behov av ett nytt investeringsskyddsavtal då Indien sagt upp de bilaterala investeringsskyddsavtalen. Om Indiens ambitionsnivå inför återupptagandet av förhandlingarna är tillräckligt hög finns all anledning att förhandla, dock bör förväntningarna på ett frihandelsavtal vara realistiska. Mot bakgrund av utgången av Indiens tidigare förhandlingar med EU och agerande inom WTO riskerar förhandlingarna att bli svåra och dra ut på tiden.

¹⁶⁹ [Look East instead of West for the future global middle class | Development Matters \(oecd-development-matters.org\)](https://www.oecd-development-matters.org/look-east-instead-of-west-for-the-future-global-middle-class/) Dock kan pandemin ha påverkat utvecklingen.

Kommerskollegium är Sveriges myndighet för utrikeshandel, EU:s inre marknad och handelspolitik. Vår uppgift är att förbättra möjligheterna för internationell handel med utgångspunkt i öppenhet, klara spelregler och fri rörlighet på EU:s inre marknad.

Målet för vårt arbete är att bidra till en väl fungerande inre marknad, en extern handelspolitik i EU som bygger på frihandel samt ett öppet och starkt multilateralt handelssystem.

Vi förser regeringen med beslutsunderlag, utredningar och yttranden samt deltar i internationella möten och förhandlingar.

Kommerskollegiums Solvitcenter hjälper företag och privatpersoner som stöter på problem med den fria rörligheten. Vi är också värd för flera nätverk med näringslivsorganisationer och myndigheter som syftar till att utveckla förutsättningarna för handeln.

I vår roll som handelsmyndighet ingår dessutom att ge stöd till utvecklingsländer genom handelsrelaterat utvecklingssamarbete. Det sker bland annat genom kontaktpunkten Open Trade Gate Sweden som bistår exportörer från utvecklingsländer i deras handel med Sverige och EU.

Med våra utredningar och rapporter vill vi öka kunskapen om handelns betydelse för samhällsekonomin och för en global hållbar utveckling.

Kommerskollegium, februari 2022. ISBN: 978-91-88201-92-8